

Pyreneittenpaimenkoirien jalostuksen tavoiteohjelma

Jalostuksen tavoiteohjelma vuosille 2007-2011

Hyväksytty Suomen Pyreneläiset ry:n yleiskokouksessa 22.10.2006
Hyväksytty Suomen Seurakoirayhdistyksen yleiskokouksessa 23.11.2006
SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 25.01.2007

Jalostuksen tavoiteohjelma vuosille 2013-2017 (päivitetty kokonaisuudessaan uuteen mallirunkoon)

Hyväksytty Suomen Pyreneläiset ry:n yleiskokouksessa 24.11.2012
Hyväksytty Suomen Seurakoirayhdistyksen yleiskokouksessa 22.04.2013
SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 07.05.2013

Päivitetty uudet jalostussuositukset 24.11.2013.

Sisällys

1. YHTEENVETO	2
2. RODUN TAUSTA	2
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	3
4. RODUN NYKYTILANNE.....	5
4.1 Populaation rakenne ja jalostuspohja	5
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet	11
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun tarkoituksesta	11
4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa	11
4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet	15
4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen	17
4.2.5 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista sekä niiden korjaamisesta	19
4.3 Terveys ja lisääntyminen	20
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet	20
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet	20
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt	32
4.3.4 Lisääntyminen	32
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet	33
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä hyvinvointi- ja terveysongelmista	33
4.4 Ulkomuoto	34
5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA	36
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	38
6.1 Jalostuksen tavoitteet.....	38
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille	40
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet	41
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin	42
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	42
7. LÄHTEET	44
8. LIITTEET	44

1. YHTEENVETO

Pyreneittenpaimenkoira on vuosisatojen saatossa kehittynyt vaikeakulkuisissa, vuoristoisissa, ilmanalaltaan vaihtelevissa ja eristyneissä olosuhteissa tarkoituksenmukaiseksi ja omanlaisekseen roduksi. Ennen kaikkea se on ollut paimenen paras ja ehkä ainut työkaveri. Jokaisesta kylästä on löytynyt omannäköinen Muunnoksensa. Vielä tänä päivänäkin rotutyyppejä on erilaisia. Kahta samannäköistä koiraa ei löydy. Tärkein ominaisuus on ollut ”hyvä, väsymätön ja luotettava työntekijä”.

Pyreneittenpaimenkoirasta on kaksi eri rotumuunnosta: pitkäkarvainen (museau normal) ja lyhytkarvainen (face rase). Tämä jalostuksen tavoiteohjelma käsittelee lähinnä pitkäkarvaista pyreneittenpaimenkoiraa, jonka rekisteröintimäärät ovat suuremmat kuin lyhytkarvaisen rotumuunnoksen. Molempien rotuja koskevat samat jalostuskriteerit ja ohjeet. Kummankin rotumuunnokset ongelmat ovat yhteiset.

Tämän hetkisten tietojen valossa pyreneittenpaimenkoira on terve rotu, myös luonteeltaan ja rakenteeltaan. Sen käyttöominaisuudet ovat säilyneet, vaikkakin paimennustehtäviä nykyään on harvassa. Sen sijaan siitä on tullut verraton harrastuskoira, etenkin agilyssä menestys on ollut huima. Jalostuksellisesti suurin ongelma rodun kohdalla on sen hyvin pieni populaatio.

Jalostuksen tavoiteohjelma on tietopaketti rodusta, jonka tarkoitus on helpottaa kasvattajien työtä ja myös antaa kattava kuva pyreneittenpaimenkoirasta rotua tuntemattomille tahoille, esimerkiksi uusille pennunostajille.

Rodun ensimmäinen jalostuksen tavoiteohjelma hyväksyttiin Suomen Pyreneläiset ry:n yleiskokouksessa 22.10.2006, Suomen Seurakoirayhdistyksen yleiskokouksessa 23.11.2006 ja Suomen Kennelliiton jalostustieteellisessä toimikunnassa 25.1.2007. Alkuperäinen tavoiteohjelma on päivitetty jo useampaan kertaan ja tämä, vuoden 2012 versio on ajantasaistettu sekä sisällöltään että rakenteeltaan vastaamaan Suomen Kennelliiton pienilukuisten rotujen jalostuksen tavoiteohjelmalle asettamia ohjeita.

Jalostustoimikunta haluaa tässä yhteydessä kiittää kasvattajia ja harrastajia arvokkaasta yhteistyöstä, avoimuudesta ja halusta kertoa koiriensä ominaisuuksista.

2. RODUN TAUSTA

Historia

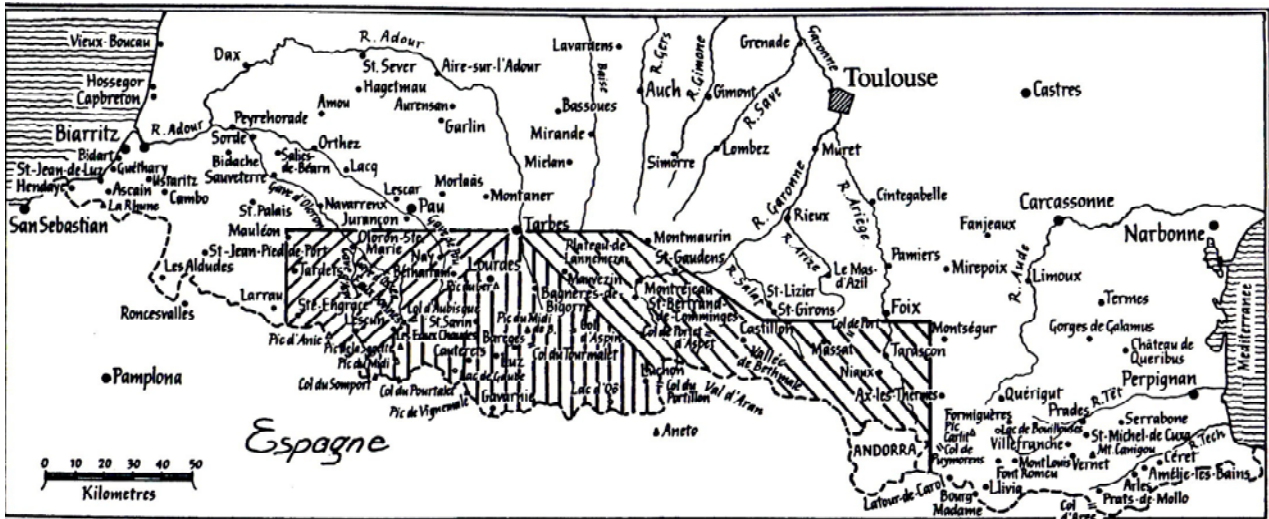
Rodun synty ja kehittyminen

Pitkäkarvaisten pyreneittenpaimenkoirien kehityshistoria on varsin pitkä. Varhaisena esi-isänä pidetään jo kivikaudella, 4000 vuotta e. Kr, elänyttä *Canis familiaris palustris*, josta polveutui pronssikaudella, 2000 v e. Kr, *Canis familiaris Matris optimae*. Rautakaudella, 1000 vuotta e. Kr, ollutta venäläistä paimenkoiraa (*Ovcharka*) pidetään pyreneittenpaimenkoiran esi-isänä ja rotuhistoria alkaa ennen ajanlaskumme alkua.

Vanhin tiedossa oleva kuva pyreneittenpaimenkoirasta on A. Dartiguenaven litografia 1800-luvulta ”*Costume des Pyrénées*” ja se on Lourdesin taidemuseossa. Vuonna 1893 ranskalainen kynologi, sotilaseläinlääkäri Pierre Mégnin määritteli harlekiinivärisen pyreneittenpaimenkoiran alustavaa ulkonäön kuvausta. Hänen poikansa Paul Mégnin jatkoi isänsä jalanjälkiä ja v. 1904 ilmestyneessä kirjassa ”*Nos Chiens*” pyreneittenpaimenkoiran määritelmä tarkentui. 1900-luvun alusta rodusta tuli tunnustettu paimenkoirarotu, mutta vielä silloin se ei saanut virallisesti hyväksytyyn rodun statusta.

Sotakoirajoukkojen komendantti Malric ja luutnantti Paul Mégnin ottivat sotakoirakoulutukseen pyreneittenpaimenkoiria ensimmäisessä maailmansodassa ja se verotti voimakkaasti rodun kantaa. Koiria käytettiin mm. viesti- ja tiedustelukoirina. Sotakoirakouluttaja, upseeri Th. Dretzen kirjoitti sodan jälkeen: ”vaikka pyreneittenpaimenkoira onkin pieni kooltaan, armeijan työtehtävissä se oli yksi älykkäimmistä ja nopeimmista.”

Vuonna 1926 Société Centrale Canine virallisti rodun ja sen rotumääritelmän. Rodussa tehtiin, uutena asiana, virallisesti jako pitkäkarvaiseen (museau normal) ja puolipitkäkarvaiseen (face rase) pyreneittenpaimenkoiraan).

B. Sénac-Lagrange kirjoitti kirjan ”Le Chien des Pyrénées et le Chien de Berger des Pyrénées ja kirja tunnetaan myös nimellä ” Annuaire 1927”. Sitä voitaneen pitää yhtenä pyreneittenpaimenkoirien kehityshistorian ja tulevaisuuden dokumentaationa, sillä rotu on säilyttänyt nykypäiviin saakka alkuperäisen, hyvin heterogeenisen ulkonäön ja käyttöominaisuudet.

Toisen maailman sodan jälkeen rotua ryhdyttiin elvyttämään koirakannan kutistuttua sotien melskeissä. Vasta 1950-luvun lopussa ja 1960-luvulla kukoisti uusi sukupolvi kasvattajia ja rodun tietäjiä. Kanta alkoi hiljalleen elpyä.

1970–80-luku oli niin pyreneittenpaimenkoirille kuin monelle muullekin rodulle muutosten vuosikymmen. Alettiin yhä enemmän painottaa koirien rekisteröintiä ja rotuyhdistysten tavoitteita. Rotukirja haluttiin kuitenkin pitää edelleen avoinna. Uusilla kasvattajilla oli hyvä näkemys pyreneittenpaimenkoirasta ja suuri intohimo rodun vaalimiseksi. Vuonna 1981 Ranskan rotuyhdistys RACP piti ensimmäisen näyttelynsä Poitiersissa, rotuina pyreneittenpaimenkoirat ja pyreneittenkoirat. Nykyisin tapahtuma on jokavuotinen ja järjestetään Argeles-Gazostissa, osallistujina kaikki neljä RACP:n rotua: pyreneittenpaimenkoira, pyreneittenkoira, pyreneittenmastiffi ja katalonianpaimenkoira.

Rodun historia Suomessa

Ensimmäiset pyreneittenpaimenkoirat tuotiin Suomeen vuosina 1986–1987. Tällöin Ranskasta tuotettiin kaksi urosta; Bayard du Champ Bonnin ja Bearn de l’Oustaou de Padel, sekä kolme narttua; Biscotte du Champ Bonnin, Bonjour du Champ Bonnin ja Bonnie Blue du Champ Bonnin. Ensimmäinen Suomessa syntynyt pentue (Bearn de l’Oustaou de Padel x Bonnie Blue du Champ Bonnin) näki päivänvalon 25.12.1988 Campuksen kennelissä.

Rodun rekisteröinnit lisääntyivät aluksi nopeasti, erityisesti 90-luvun alkupuolella karanteenirajojen avauduttua ja tuonnin helpotuttua Huippuvuonna 1994 Suomessa rekisteröitiin peräti 61 uutta pyreneittenpaimenkoiraa (pitkä- ja lyhytkarvaiset yhteensä). Nykyään uusien rekisteröintien määrä on pitkäkarvaisilla noin 30 yksilöä vuodessa ja lyhytkarvaisilla noin 10 yksilöä.

Viimeisten 20 vuoden aikana pitkäkarvaisia pyreneittenpaimenkoiria on kasvatettu 34 kennelnimellä ja lyhytkarvaisten pyreneittenpaimenkoirien kennelnimellisiä kasvattajia on ollut neljä. Viimeisten viiden vuoden aikana pitkäkarvaisia pyreneittenkoiria on rekisteröity yhdeksälle kennelnimelle ja lyhytkarvaisia kahdelle.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Pyreneittenpaimenkoirien rotua harrastava yhdistys on Suomen Pyreneläiset ry., joka edustaa sekä pyreneittenpaimenkoiraa että pyreneittenkoiraa. Pyreneittenpaimenkoirat tulivat mukaan toimintaan vuonna 1993, kun syyskokous vuonna 1992 hyväksyi pyreneittenkoirien ja pyreneittenpaimenkoirien toiminnan yhdistämisen. Tätä ennen Suomen Seurakoirayhdistys ry:n alajaostoina toimivat molemmilla roduilla omat

alajaostot; Pyreneittenpaimenkoirakerho ja Pyreneittenkoira-alajaosto, joka perustettiin vuonna 1979 Elina Haapaniemen aloitteesta. Suomen Pyreneläiset ry on merkitty yhdistysrekisteriin 1994. Yhdistys on Suomen Seurakoirayhdistys ry:n jäsenyhdistys. Yhdistys on hyväksytty SKL-FKK:n jäsenyhdistykseksi 1994 ja Helsingin Seudun Kennelpiiriin jäsenyhdistykseksi 1995. Yhdistykselle on myönnetty rotua harrastavan yhdistyksen oikeudet vuonna 1994.

Jäseniä yhdistyksessä on tällä hetkellä (31.12.2011) 291 jäsentä. Yhdistyksen oma lehti, PyrriPosti, ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Tämän lisäksi on vuodesta 1996 alkaen julkaistu tilastonumero, johon on kerätty edellisen vuoden rekisteröinnit, tuonnit ja pentueet, sekä tutkimustulokset ja näyttelytulokset arvosteluineen Suomen kielelle käännettynä, toko-, pk-, ja luonnetestitulokset, yhdistyksen järjestämien kilpailujen: vuoden agilitykoira, vuoden tottelevaisin ja vuoden näyttelykoirakilpailun tulokset.

Yhdistyksen jäseniä ja kasvattajia asuu ympäri Suomea ja he osallistuvat toimintaan kiinnostuksen ja mahdollisuuksien mukaan.

Yhdistys on järjestänyt oman erikoisnäyttelyn molemmille roduille joka toinen vuosi, alkaen vuodesta 2002. Kasvattajapäivät on järjestetty kerran, vuonna 2005 ja kesällä 2006 pidettiin ensimmäinen jalostustarkastus, jonka teki molemmat rodut hyvin tunteva tuomari Elina Haapaniemi. Kasvattajapäiviä on pyritty järjestämään vuoden 2005 jälkeen aina tarpeen vaatiessa. Vuosittain on järjestetty myös kesäpäivät tai syyspäivä tai jokin muu harrastuspäivä, kuten agility-, peltojätki- tai paimennuspäivä. Jalostustarkastuksia on pidetty vuosittain 2006–2009, parin vuoden hiljaiselon jälkeen jalostustarkastukset ovat taas tulossa toimintaan mukaan. Luonnetesti on järjestetty yksipäiväisenä vuosina 2006 ja 2008 sekä kaksipäiväisenä vuonna 2011. Käyttäytymiskoe on järjestetty kahdesti vuosina 2006 ja 2008.

Yhdistys on jäsenenä Suomen Maremmano-Abruzzese Seura ry:ssä, Slovakianpaimenkoirayhdistyksessä, Agilityliitossa, Suomen Palveluskoiraliitossa, sekä Ruotsin ja Tanskan pyreneittenkoirayhdistyksissä. Pyreneittenpaimenkoirien osalta yhteyksiä ulkomaisiin yhdistyksiin ja kasvattajiin hoitavat lähinnä yksityishenkilöt, esimerkiksi RACPiin Ranskassa.

Yhdistyksen puheenjohtajat:

Perustamisesta lähtien, vuoteen 1993 puheenjohtajana toimi Elina Haapaniemi, joka nimettiin kunniapuheenjohtajaksi yhdistyksen täyttäessä 20 vuotta.

Aarno Martens 1993-1999

Tapani Koivusalo 1999–2003

Kirsi Nieminen 2003- Varapuheenjohtaja hoiti tehtävää syyskuusta 2003 maaliskuuhun 2004

Jukka-Pekka Kinnunen 2004

Irma Wiita 2005-2007

Tuulikki Tammiala-Salonen 2007

Satu Hattunen 2007-2010

Jouni Kautto 2010-2011

Satu Hattunen 2012-

Jalostusorganisaatio

Suomen Pyreneläiset ry:n jalostustoiminnassa on mukana kolme rotua, pitkä- ja lyhytkarvainen pyreneittenpaimenkoira ja pyreneittenkoira.

Suomen Pyreneläiset r.y:n syyskokous päätti 25.10.2008 yhdistää rotujensa jalostusta hoitavat jalostusjaostot yhdeksi, yhteiseksi toimikunnaksi. Jalostustoimikuntaan kuuluu puheenjohtaja ja vähintään kuusi (6) jäsentä. Yhdistyksen hallitus nimittää puheenjohtajan joka yhteistyössä hallituksen kanssa muodostaa jalostustoimikunnan. Vuonna 2012 jalostustoimikunnan puheenjohtajaksi on nimitetty Jaana Viinikka. Puheenjohtajan ja jäsenten toimikausi määräytyy jalostustoimikunnan toimintaperiaatteiden mukaisesti. Jalostustoimikunnan toimintaperiaatteet on sovittu jalostustoimikunnan kokouksessa 23.2.2009, hallitus on vahvistanut toimintaperiaatteet 7.3.09 ja yhdistyksen sääntömääräinen vuosikokous kokouksessaan 21.3.09. Toimikunnan jäsenten tulisi edustaa monipuolisesti yhdistyksen edustamien rotujen ja rotumääritelmien sekä jalostuksen tuntemusta. Vuonna 2012 valitussa toimikunnassa on neljä pyreneittenpaimenkoirien edustajaa, jotka edustavat yhteisesti kumpaakin karvamuunnosta, kolme pyreneittenkoirien edustajaa sekä puheenjohtaja.

Jalostustoimikunnan tehtävänä on vaalia edustamiensa rotujen tilaa ja kehitystä maassamme.

Jalostustoimikunta kerää, välittää, tallentaa ja arkistoi rotujaan koskevaa tietoutta. Lisäksi jalostustoimikunta huolehtii edustamiensa rotujen kasvatukseen ja jalostukseen liittyvästä neuvonnasta ja opastamisesta sekä noudattaa jalostuksen tavoiteohjelmia (JTO) ja jalostustoimikunnan toimintaperiaatteita.

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1 Populaation rakenne ja jalostuspohja

"Perinnöllinen monimuotoisuus ja jalostuspohja

MMT Katariina Mäki 14.12.2011

Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geeniversioiden (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta. Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistymisenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät geeniversionsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä geeniversiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä geeniversiota ole.

Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään puolet syntyvistä koirista, tai pentuekoko huomioiden se rodun osuus, joka saadaan jakamalla luku 2 rodun keskimääräisellä pentuekoolla. Jos rodun pentuekoko on vaikkapa 5, jalostukseen tulisi käyttää 40 % rodun koirista.

Monimuotoisuutta turvaava rajoitus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa 5 % ja suurilukuisissa 2-3 % suhteessa rodun neljän vuoden rekisteröinteihin. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana keskimäärin 1000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20-50 koiralle. Yhdessäkään rodussa ei yhdellä yksilöllä saisi olla enempää kuin 100 jälkeläistä. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4-6 % suhteessa neljän vuoden rekisteröinteihin."

Pyreneittenpaimenkoirien monimuotoisuudesta

Katariina Mäen artikkelissa "Ranskalaiset tutkimukset: koirarotujen keskimääräinen heterotsygotia 62%", kerrotaan Leroy'n ja co:n tekemistä tutkimuksista 61 eri rodulle Ranskassa. Kahdessa vuonna 2009 julkaistussa ranskalaistutkimuksessa selvitettiin rotujen välisiä ja sisäisiä perinnöllisiä eroja. Tutkijoiden analysoitavana olivat niin rekisteritiedot kuin koirien DNA-näytteet. Rekisteriaineistojen perusteella (12 738 koiraa) laskettu sukulaissuhde oli 11,4 % ja se kertoo pyreneittenpaimenkoirien olevan lähes serkusten tasoa. Rodun sukusiitosaste oli 8,8 %. Myös tehollinen populaatiokoko 30 ja tehollisten esi-isien lukumäärä 15 olivat erityisen matalia.

DNA-aineistosta heterotsygotia-asteeksi saatiin 0,67 ja alleelien lukumääräksi 4,9. Vaikka heterotsygotia-aste ei ollut erityisen alhainen, kehottivat tutkijat erityisesti tämän rodun kohdalla pitämään huolen perinnöllisestä monimuotoisuudesta. Tutkimustulosten mukaan pyreneittenpaimenkoira vaatii nopeita erityistoimenpiteitä.

Mitä asialle on tehty? Ainakaan rodun kotimaan Ranskan yhdistys ei ole tietävästi reagoinut uutiseen. Suomessa tutkimuksesta kirjoitettiin Suomen Pyreneläisten jäsenlehteen (4/2009) artikkeli ja tänä vuonna 2012 on teetetty pyreneittenpaimenkoiralle DLA-monimuotoisuustesti. Testiin saatiin mukaan yhteensä 39 pyreneittenpaimenkoiraa; 22 pitkäkarvaista ja 17 lyhytkarvaista. Tulokset ovat vielä analysoitavana ja jalostustoimikunta miettii jatkotoimenpiteitä saatuaan tulokset. Oletettavaa on, että rotu ei ole kovin monimuotoinen. Tärkeää on joka tapauksessa pitää jalostukseen käytettävien koirien jälkeläismäärät ja eri suvut tasapainossa. Mahdollisia roturisteytyksiä on myös harkittava tarvittaessa. Ranskan avoin rotukirja ei ole tuonut rotuun pitkään aikaan mitään uutta.

Vuositilasto - rekisteröinnit

Pyreneittenpaimenkoirien populaatio on Suomessa ja myös maailmanlaajuisesti hyvin pieni. Suomessa on vuosien 2001–2011 aikana rekisteröity 292 pitkäkarvaista ja 60 lyhytkarvaista pyreneittenpaimenkoiraa. Vuosien 1989–2011 Suomessa on rekisteröity 761 pitkäkarvaista ja 82 lyhytkarvaista pyreneittenpaimenkoiraa.

Valtaosa Suomeen tuoduista pyreneittenpaimenkoirista on kotoisin emämaasta Ranskasta. Lisäksi maahan on tuotu vähäisemmässä määrin koiria Belgiasta, Alankomaista, Itävallasta, Saksasta ja Ruotsista. Nämä koirat eivät kuitenkaan ole varsinaisesti eri linjoista, sillä kaikki suvut ovat alkujaan ranskalaisia ja muutamasta uroksesta lähtöisin. Ranskassa on ollut tapana käyttää hyvinkin tiukkaa linjasiitosta ja jopa sisarusparitusta, joten rotu on kaiken kaikkiaan hyvin sisäsiittoinen.

Pitkäkarvainen pyreneittenpaimenkoira

Taulukko 1.

Taulukossa on esitetty pitkäkarvaisten pyreneittenpaimenkoirien rekisteröinnit, tuonnit, kasvattajat, sekä jalostukseen käytettyjen koirien lukumäärät vuosilta 2001–2011. Isän ja emän yhteydessä kerrotaan keskimääräinen jalostuskäytön ikä.

vuosi	rekisteröinnit	pentueita	tuonteja	kasvattajat	isät / ikä (ka)	emät / ikä (ka)
2001	8	4	0	3	4 / 3 v 1 kk	4 / 6 v 0 kk
2002	33	8	0	7	8 / 3 v 3 kk	8 / 4 v 3 kk
2003	24	6	7	5	5 / 4 v 1 kk	6 / 4v 11kk
2004	17	4	2	4	4 / 4 v 8 kk	4 / 5 v 0 kk
2005	26	6	5	5	3 / 6 v 8 kk	6 / 5 v 8 kk
2006	32	6	8	4	5 / 4 v 1 kk	6 / 4 v 1 kk
2007	35	10	3	6	5 / 3 v 4 kk	9 / 4 v 4 kk
2008	33	5	8	4	5 / 3 v 8 kk	5 / 4 v 10kk
2009	28	5	9	3	4 / 4 v 5 kk	5 / 4 v 6 kk
2010	24	8	2	6	6 / 2 v 11kk	8 / 4 v 3 kk
2011	32	7	5	3	6 / 5 v 8 kk	7 / 4 v 0 kk
yht.	292	69	49			

Tuonnit maittain

maa	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	yht
Ranska			4		4	4	1	5	7		2	27
Belgia				1	1	1			1		1	5
Itävalta			1	1		1				1		4
Alankomaat			1	1		2		1			1	5
Ruotsi				1		1	2	2			1	7
Saksa									1	1		2

Jalostuspohja ja siitosmateriaali

Jalostukseen on käytetty vuosina 2001–2011 yhteensä 36 urosta ja 46 narttua.
Taulukko 2.

Pyreneittenpaimenkoirien vuosittainen yhdistelmien keskimääräinen sukusiitosaste, pentuekoko, tehollinen populaatiokoko, isoisät ja isoäidit. (Sukusiitosaste laskettuna viidellä sukupolvella.)

vuosi	sukusiitos %	pent.koko	teh.pop.koko	isoiisät	isoäidit
2001	3,38	2,0	5	8	8
2002	4,15	4,1	11	12	14
2003	3,07	2,8	8	9	11
2004	2,47	3,8	5	7	8
2005	1,08	3,5	6	8	9
2006	2,31	4,0	8	10	10
2007	1,26	3,2	9	12	12
2008	1,38	5,0	7	9	10
2009	0,97	3,8	6	9	9
2010	2,09	2,8	10	9	13
2011	1,00	3,9	9	10	11

Vaikka pyreneittenpaimenkoira on rotuna pieni, sen keskimääräinen vuosittainen sukusiitosaste on onnistuttu pitämään suhteellisen pienenä ja sen suuntaus on ollut laskeva.

Tehollinen populaatiokoko on aina ollut hyvin pieni. Tähän on osittain syynä rodun hyvin pieni koko, josta vain harvat yksilöt lisääntyvät. Tilastoissa on myös nähtävissä rekisteröintimäärien ja pentuemäärien suora vaikutus teholliseen populaatiokokoon.

Jalostukseen eniten käytetyt urokset 2001–2011

Uros	Syntymä- vuosi	Pentueita	Pentuja	Pentueita 2. polvessa	Jälkeläisiä 2. polvessa
1. Vagabond de la Tuile au Loup	1997	6	21	10	19
2. Urdos du Pic d'Espade	2003	6	21	10	28
3. Drole d'Oiseau Mon Fine Mouche	2006	4	18	1	4
4. Hob-Nob's Victor	2002	4	16	12	40
5. Xeres de la Tuile au Loup	1998	3	12	4	13
6. Charbon du Pic d'Arbizon	2007	4	10	1	3
7. Kultakedon Languedoc	1998	2	9	2	6
8. Drole d'Oiseau D'Ici Peu Chenu	2006	3	9	0	0
9. Fusain Poivre Blanc	1995	3	9	1	4
10. Val-d'Adour du Pic d'Arbizon	2004	3	9	0	0
11. Virage du Pic d'Espade	2004	2	8	3	10
12. Oustaou de l'Oustaou de Padel	1998	1	8	5	14
13. Drole d'Oiseau Renault Noire	2001	2	8	0	0
14. Casse-Noisettes Bidon de Rhum	2000	2	6	0	0
15. Tourbillon du Domaine des Elweis	2006	1	6	9	37

Jalostukseen eniten käytetyt nartut 2001–2011

Narttu	Syntymä- vuosi	Pentueita	Pentuja	Pentueita 2. polvessa	Jälkeläisiä 2. polvessa
1. S'Piquette de Loubajac	2001	5	17	4	12
2. Casse-Noisettes Arachide	1998	2	13	5	17
3. Drole d'Oiseau d'Entre Nous	2006	2	12	2	7
4. Rantamyrskyn Divine	1995	2	9	2	6
5. Casse-Noisettes Cacahuete	2002	2	9	2	7
6. Drole d'Oiseau Miracle de Nuit	2001	2	9	2	6
7. Pyrene de l'Estaupe	1999	3	9	2	7

8. Erine Debut de Reve	2005	2	8	1	3
9. Drole d'Oiseau Mouche a Miel	2003	2	8	6	23
10. Drole d'Oiseau Croque-Madame	1998	2	8	4	16
11. Fleur du Tienne St-Gilles	2006	2	8	0	0
12. Vauhtihirmun Aveyron Unisono	2005	2	7	0	0
13. Drole d'Oiseau Chevrefeuille	1996	2	6	2	5
14. Cassandran Oiseau-Mouche	1996	3	6	6	23
15 Drole d'Oiseau Mouche de Galle	2005	1	6	0	0

Eniten pyreneittenpaimenkoirien populaatioon vaikuttaneet koirat vuodesta 1986 vuoteen 2005. Listaus on tehty sen perusteella, kuinka monen koiran KoiraNettiin kirjatusta sukutaulusta kyseinen koira löytyy. Listaan ei ole merkitty koiria, jotka esiintyvät alle kahdenkymmenen yksilön suvussa.

Urokset

Nartut

Emur de l'Ourdissetou	228	Biscotte du Champ Bonnin	203
Ascot Z Orvetu CS	191	Gazette du Domaine des Trois Seigneurs	152
Fangio de l'Ourdissetou	174	Fauvette du Meya	121
Desire du Champ Bonnin (lyhytkarvainen)	144	Fee Blonde du Champ Bonnin	104
Cassandran Ax les Thermes	107	Garrigue de la Bourguine	84
Kivimannun Hunskele	97	Free Dance des Tilleuls d'Albret	77
Bearn de l'Oustau de Padel	84	Tamarixin Clair de Lune (lyhytkarvainen)	63
Cassandran Esperaza	64	Bonjour du Champ Bonnin	60
Bearn du Clos des Gervalines	54	Bonnie Blue du Champ Bonnin	57
Cassandran Boule d'Amont	53	Cassandran Col d'Cico	48
Hanumanin Lagoste	50	Fusette	45
Tamarixin Cinquieme	43	Campuksen Anis Mon Bonami	43
Kivimannun Vensperi	38	Cassandran Bourg Madame	43
Likeness Ambre	30	Garrigue du Domaine des Trois Seigneurs	43
Drole d'Oiseau Chef-d'Oeuvre	27	Gamine du Val de la Tomiere	32
Fandango du Domaine des Trois Seigneurs	23	Cassandran Eylie	31

Lyhytkarvainen pyreneittenpaimenkoira

Vuosien 1989–2011 Suomessa on rekisteröity 82 lyhytkarvaista pyreneittenpaimenkoiraa. Rekisteröinti tapahtuu emän karvanlaadun mukaan, joten todellinen lyhytkarvaisten lukumäärä on huomattavasti pienempi. Lausunnon rodusta toiseen siirtämiseen voi antaa ainoastaan rodun arvostelu oikeudet omaava ulkomuototuomari. Hän on jo yksinään pätevä sen antamaan myös näyttelyn ulkopuolella.

Yhteensä Suomessa on vuosien 2001–2011 aikana rekisteröity 7 pentuetta ja jalostukseen on käytetty yhteensä seitsemää urosta ja viittä narttua. Lyhyt- ja pitkäkarvaista rotumuunnosta on sallittua astuttaa keskenään. Ennen vuotta 2005 syntyneet pentueet ovat olleet lyhytkarvaisen ja pitkäkarvaisen vanhemman jälkeläisiä. Suomen ensimmäinen lyhytkarvainen pentue, jossa molemmat vanhemmista ovat lyhytkarvaisia, syntyi vuonna 2005.

Suomeen on vuoden 1989 jälkeen tuotu yhteensä 30 lyhytkarvaista pyreneittenpaimenkoiraa. Suurimmaksi osaksi tuodut koirat ovat peräisin Ranskasta.

Jalostukseen käytetyt urokset 1996–2011

Uros	Syntymä- vuosi	Pentueita	Pentuja	Pentueita 2. polvessa	Jälkeläisiä 2. polvessa
1. Cassandran Esperaza (pitkäkarvainen)	1993	1	6	6	24
2. Soulor de Loubajac	2006 (rek)	1	5	3	3
3. Etik Farma Stekot	1999	1	5	4	11
4. Ange Noir de la Patonniere	2005	1	5	0	0
5. Domino de la Vie Pastorale	2008	1	5	0	0
6. Kutrín Elvis Selvis	1994	1	4	0	0
7. Ares de la Vie Pastorale	ulkom.	1	4	1	5
8. Chesou de la Vallee du Mouton	2005	1	4	1	2
9. Crofter Holding's Foufou	2007	1	4	0	0

Jalostukseen käytetyt nartut 1996–2011

Narttu	Syntymä- vuosi	Pentueita	Pentuja	Toisessa polvessa
1. Laouna de la Vallee du Mouton	2003	2	10	5
2. Bagheera de la Patonniere	2006	2	8	2
3. Tamarixin Clair de Lune	1993	1	6	21
4. Chanelle des Hauts de Fontclair	2007	1	5	0
5. Tottakai Kaunis Veera	2005	1	5	0
6. Hickory du Champ Bonnin	1992	1	4	0
7. Ciara du Pic d'Espade	2007.	1	4	5

Vuosina 2001-2011 jalostukseen on käytetty yhteensä 7 urosta ja 5 narttua.

	sukus.aste (%)	pentuekoko	teh.pop.koko	isoisät	isoäidit
2001	-	-	-	-	-
2002	-	-	-	-	-
2003	-	-	-	-	-
2004	-	-	-	-	-
2005	12,50	5,0	1	2	2
2006	0	5,0	1	2	2
2007	-	-	-	-	-
2008	0	5,0	1	2	2
2009	0,78	4,0	3	4	4
2010	0,39	5,0	1	2	2
2011	0	4,0	1	2	2

Populaatio muissa maissa

Pyreneittenpaimenkoira on pääasiallisesti eurooppalainen rotu, jonka suurimmat kasvattajamaat ovat Ranska ja Saksa.

Pääasiallisesti tuontikoirat ovat olleet kotoisin emämaasta Ranskasta, mutta Suomeen on tuotu koiria myös Belgiasta, Itävallasta, Alankomaista, Saksasta ja Ruotsista. Näiden maiden lisäksi pyreneittenpaimenkoiria on jonkin verran Italiassa, Isossa-Britanniassa ja Yhdysvalloissa.

Populaatiogeneettisesti tuontikoirat ovat suomalaiselle kannalle lähinnä tekohengitystä, koska maailmanlaajuisesti rotu periytyy vain muutamista koirista ja siten kaikki yksilöt ovat enemmän tai vähemmän sukua keskenään. Lisäksi Ranskassa on käytetty toisen maailmansodan jälkeen vain muutamaa urosta, jotka ovat aiheuttaneet pullonkaulan. Tämä näkyy kaikkien tämän päivän pyreneittenpaimenkoirien sukutauluissa 5-8 polvessa. Nykyäänkin Ranskassa on tapana käyttää paljon samoja uroksia ja välillä hyvin tiukkaa linjasiitosta.

Ainoa valopilku tässä synkältä vaikuttavassa näkymässä on Ranskan yhä avoin rotukirja, johon vuosittain otetaan lisää koiria. Osa näistä rotuun otetuista koirista on todellakin tuntematonta alkuperää, mutta joukkoon mahtuu myös koiria, joita ei vain ole muutamaan sukupolveen rekisteröity. Ranskassa on suhteellisen paljon rekisteröimättömiä pyreneittenpaimenkoiria, joten rodun tarkkaa lukumäärää ei voida edes arvioida.

Taulukko 3.

Rekisteröinnit Ranskassa 2000–2011 R.A.C.P:n mukaan

2000	800
2001	756
2002	643
2003	802
2004	755
2007	744
2008	633 pitkäkarvaista, 62 lyhytkarvaista
2010	650 pitkäkarvaista, 49 lyhytkarvaista

Välivuosien rekisteröintimääristä ei ole Ranskasta tietoa.

Rekisteröinnit Ruotsissa 2009-2011

2009	41 pitkäkarvaista, 21 lyhytkarvaista
2010	25 pitkäkarvaista, 13 lyhytkarvaista
2011	24 pitkäkarvaista, 17 lyhytkarvaista

Ranskassa on rekisteröity vuosina 1994–2004 yhteensä 9015 pyreneittenpaimenkoiraa. Vuotuiset rekisteröintimäärät ovat pysyneet melko vakaina koko 2000-luvun ajan.

Vuonna 2005 Pohjois-Amerikassa rekisteröitiin 30 paimenta. Englannissa ensimmäiset pyreneittenpaimenkoirat rekisteröitiin vuonna 1985 ja rekisteröintejä on kaikkiaan noin 350. Tämän hetken (2012) populaatio on noin 120 yksilöä. Lyhytkarvaisia pyreneittenpaimenkoiria Englannin Kennel Club ei vielä rekisteröi lainkaan.

Rodun lyhytkarvainen muunnos on vähälukuinen kaikkialla maailmassa, myös Ranskassa. Emämaan lisäksi niitä on muutamia kymmeniä yksilöitä Itävallassa, Ruotsissa, Yhdysvalloissa, Saksassa, Sveitsissä ja Tsekissä.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun tarkoituksesta

Rotumääritelmä luonnehtii pitkäkarvaista pyreneittenpaimenkoiraa seuraavasti:

Pyreneitten vuoristoalueen maatioilla ja laidunmailla käytetty paimenkoira.

Vaatimattomista oloista tuleva rotu oli 1900-luvun alkuvuosiin saakka viralliselle koiramaailmalle lähes tuntematon. Sen tyyppi vaihteli huomattavasti eri vuoristolaaksojen välillä, ulkomuoto ja karvapeite saattoivat olla hyvin erilaiset mutta luonne ja käyttäytyminen pysyivät yhtenäisinä.

Yleisvaikutelma: Pieneen kokoon ja painoon nähden tavattoman toimelias. Aina valpas olemus, ovela ilme ja erittäin eloiset liikkeet antavat rodulle sen luonteenomaisen, ainutlaatuisen leiman.

Käyttäytyminen / luonne: Rohkea ja neuvokas pieni koira, aloitekykyinen ja täysin isännälleen omistautunut.

Se on omapäinen ja tarvitsee yleensä määrätietoista käsittelyä, jotta sen toimeliaisuus saadaan kanavoiduksi ja sen älykkyys ja eloisuus parhaiten hyödynnetyksi. Pyreneittenpaimenkoira on usein varautunut vieraita kohtaan.

Lyhytkarvaisen pyreneittenpaimenkoiran rotumääritelmä on hyvin yhteneväinen pitkäkarvaisen kanssa.

Yleisvaikutelma määrittelee muunnoksille samat piirteet. Lyhytkarvaisen käyttäytymisestä ja luonteesta mainitaan: Eloisa ja mukautuvainen, joskus epäluuloinen vieraita kohtaan.

Historiaosuuden mukaan lyhytkarvaista muunnosta tavattiin ensisijaisesti Pyreneitten vuoriston tasangoilla ja hevoskauppiat ja karjanajajat pitivät sitä suuressa arvossa.

Hylkäävinä virheinä käyttäytymisen ja luonteen osalta molemmille karvamuunnoksille mainitaan aggressiivisuus tai voimakas arkuus. Ja vakavana virheenä yleisvaikutelmassa eloisuuden puute.

4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Keskimääräinen tilanne luonteissa ongelmat huomioiden

Pyreneittenpaimenkoiria on vuoden 2011 loppuun mennessä luonnetestattu yhteensä 70 koiraa; 60 pitkäkarvaista ja 10 lyhytkarvaista. Suomessa ei ole 2011 vuoden loppuun mennessä MH-luonnekuvattu yhtään pyreneittenpaimenkoiraa.

Testitulosten analyysiin otettiin kaikki nämä testatut koirat mukaan, koska koiria on testattu vain vähän. Analyysissä on kuitenkin eritelty osittain eri vuosina saatuja tuloksia.

Luonnetestien yhteenveto

YHTEENVETO VUOSILTA 1993-2011						
Pyreneittenpaimenkoira pitkäkarvainen						
LUONNETESTIOSIOT	+3	+2	+1	-1	-2	-3
I Toimintakyky (15)	-	3	34	18	4	-
II Terävyys (1)	23	-	34	-	1	1
III Puolustushalu (1)	13	2	30**	13*	-	1
IV Taisteluhalu (10)	2	20	-	27	10	-
V Hermorakenne (35)		1	47	10	-	1***
VI Temperamentti (15)	22	4	29	4****	-	-
VII Kovuus (8)	9	-	42	-	8	-
VIII Luoksepäästävyys (15)	36	19****	2****	1	1	-
Laukaus pelottomuus	+++	++	+	-	--	
1.1.2007 lähtien +++	6	7	-	4	1	
Laukaus pelottomuus	+	++	+++	-	--	
1.1.1996 lähtien +	21	12	-	1	1	
Laukaus pelottomuus						
ennen 1996 (hemorak.)				***1 x -1b		***1 x -3b
(ennen 1996 yht. 6 tulosta)						
	27 lauk.varma	19 lauk.kokem.	0 paukkuärtyisiä	5 laukausaltis	2 laukausarka	(2 vanhaa***)
UROK SIA	28		2 x miinustulos			
NARTTUJA	32	(hyl. 1, hemot)	3 x miinustulos			
YHTEENSÄ	60					
Tulos alle +75	vanhat x 5 (vain 1 uusinta)		1996-> x 5	2007-> x 12		
(ennen 1996 puol.)			**2 x +1a	*1 x -1b		
(ennen 1996 puol.)				*1 x -1b & c		
(2007 lähtien temperam.)				****1 x -1c		
(2007 lähtien luoksep.)		*****4 x +2a				
(2007 lähtien luoksep.)		*****4 x +2b				
(ennen 1996 luoksep.)		*****2 x +2a				
(ennen 1996 luoksep.)			****1 x +1a			
(ennen 1996 luoksep.)			****1 x +1b			

Lähde: KoiraNet + Palveluskoirat-lehdet

YHTEENVETO VUOSILTA 1997-2011						
Pyreneittenpaimenkoira lyhytkarvainen						
LUONNETESTIOSIOT	+3	+2	+1	-1	-2	-3
I Toimintakyky (15)		1	1	8		
II Terävyys (1)	5	1	4			
III Puolustushalu (1)	3		5	2		
IV Taisteluhalu (10)		7		3		
V Hermorakenne (35)			7	3		
VI Temperamentti (15)	7	1	2			
VII Kovuus (8)	1		6		3	
VIII Luoksepäästävyys (15)	4	6*				
Laukaus pelottomuus	+++	++	+	-	--	
1.1.2007 lähtien +++	3	4		1		
Laukaus pelottomuus	+	++	+++	-	--	
1.1.1996 lähtien +	1	1				
(ei ennen 1996 testattuja)						
	4 lauk.varma	5 lauk.kokem.	0 paukkuärtyisiä	1 laukausaltis	0 laukausarka	
UROK SIA	5					
NARTTUJA	5					
YHTEENSÄ	10					
Tulos alle +75	2007-> x 3	(ei uusintoja)				
(luoksep.)		*3 x 2b				
(luoksep.)		*2 x 2a				

Lähde: KoiraNet + Palveluskoirat-lehdet

Yleisimmät arviot:

(PK=pitkäkarvainen, LK=lyhytkarvainen)

Toimintakyky (kerroin 15): PK +1 kohtuullinen / LK -1 pieni. Toimintakyky näyttäisi olevan suurimmalla osalla "rohkean" puolella eli kohtuullinen (+1), myös pienellä toimintakyvyllä (-1) varustettuja koiria on melko paljon (LK:lla suurin osa!) ja jokunen riittämätönkin (-2).

+1 on varsin rodunomainen tulos. Paimenkoiralla kuuluisi olla tietty määrä rohkeutta ratkaista tilanteita.

Terävyys (kerroin 1): PK +1 pieni ilman jäljellejäävää hyökkäyshalua / LK +3 kohtuullinen ilman jäljellejäävää hyökkäyshalua. Pieni ja kohtuullinen terävyys näyttäisi olevan molemmilla karvamuunnoksilla yleisin. Jäljellejäävää hyökkäyshalua on tuloksissa kahdella koiralla.

+1 ja +3 ovat rodunomaisia tuloksia. Paimenella ei kuuluisi olla tarvetta käyttäytyä aggressiivisesti uhattuna, myös nopea palautuminen on suotavaa.

Puolustushalu (kerroin 1): PK/LK +1 pieni. Suurimmalla osalla rodusta halu on pieni, jokunen kohtuullinenkin (+3) ja haluton (-1) mahtuu mukaan. PK:lla myös yksi hillitsemätön.

+1 on varsin rodunomainen tulos.

Taisteluhalu (kerroin 10): PK -1 pieni / LK +2 kohtuullinen. Tämä tulos jakaa koiria paljon. Halua joko on kohtuullisesti tai se on pieni tai jopa riittämätön. Taisteluhalu, tai paremminkin sen puute kerää rodulla eniten miinustuloksia luonnetestissä. Tulokseen voi vaikuttaa jossain määrin rodun varautuneisuus vieraisiin ihmisiin, mikä ilmenee vieraan kanssa leikkimisessä. Toisaalta vaikka pyreneittenpaimenkoira on leikkisä koira, ei esineestä taistelu itsessään välttämättä ole se koiran suosikki leikki.

-1 tai -2 ei ole toivottu tulos. Moottoria kaikelle tekemiselle täytyisi paimenella olla, joten toivottava tulos olisi +2 kohtuullinen.

Hermorakenne (kerroin 30): PK/LK +1 hieman rauhaton. Suurin osa koirista on hermorakenteeltaan plussan puolella, mutta mukaan on tullut myös vähän hermostuneita (-1), joita ei aiemmin ole ollut. Hermorakenteen kerroin on suuri, koska tämä ominaisuus on periytyvä ja siksi tärkeä.

+1 on rodunomainen tulos. Paimenen on kyettävä hallitsemaan itsensä myös paineen alla. Miinustuloksiin on kiinnitettävä huomiota.

Temperamentti (kerroin 15): PK +1 erittäin vilkas / LK +3 vilkas. Suurin osa koirista jakaantuu lähes tasan vilkkaisiin ja erittäin vilkkaisiin. Liian vilkas paimen keräisi turhaan ärsykeitä ympäristöstä ja väsyisi.

+1 ja +3 ovat erittäin rodunomaiset tulokset.

Kovuus (kerroin 8): PK/LK +1 hieman pehmeä. Tässä osiossa löytyy myös jokunen pehmeä (-2) koira, mutta myös kohtuullisen kova (+3) koira.

+1 ja +3 ovat toivotuimmat tulokset. Liika pehmeys näkyy pelokkuutena, joka ei ole suotavaa paimenelle.

Luoksepäästävyys: PK +3 hyväntahtoinen luoksepäästävä avoin / LK +2a luoksepäästävä, aavistuksen pidättyväinen, +2b luoksepäästävä, hieman pidättyväinen. Kaikki nämä ovat tyypillisiä tuloksia rodulle.

Mukaan mahtuu vain yksi selvästi pidättyväinen ja yksi hyökkäävä.

+3 ja +2 ovat erittäin rodunomaiset tulokset.

Laukauspelottomuus: PK 27 laukausvarmaa ja 19 laukauskokematonta, 9 reagoi / LK 5

laukauskokematonta ja 4 laukausvarmaa, 1 reagoi. Paimenen toivotaan säilyttävän toimintakykynsä äkillisistä, kovista äänistä huolimatta.

+++ laukausvarmaa ja ++ laukauskokematonta toivottavimmat tulokset.

Jakauma eri vuosille:**Pyreneittenpaimenkoira pitkäkarvainen 1993–2011**

Ennen 1996	6 koiraa
1996–2006	35 koiraa
2007– 2011	19 koiraa

Pyreneittenpaimenkoira lyhytkarvainen 1997–2011

1996–2006	2 koiraa
2007–2011	8 koiraa

Näistä koirista, vanhoilla säännöillä ennen vuotta 1996 testatuista, hermorakenne on miinuksella kahdella koiralla kuudesta. Tällöin ampumiseen reagoimiset merkittiin hermorakenne-osioon. Lopputuloksista alle +75 pistettä on saanut 5 koiraa, joista vain 1 on uusinut testin saaden paremman tuloksen (vain tämä parempi tulos huomioitu tuloksissa).

Vuosina 1996–2006 testatuista 35 pitkäkarvaisesta kahdella on merkintä laukauksiin reagoimisesta, lyhytkarvaisella ei kummallakaan testatuista. Hermorakenne ei ole miinuksella yhdelläkään. Yhteensä 5 koiraa on saanut tulokseksi alle +75 pistettä, kukaan näistä ei ole uusinut testiä.

Vuosina 2007–2011 on testattu 19 pitkäkarvaista, joista laukauksiin reagoi 5 koiraa, hermorakenne on miinuksella 9 koiralla ja yhden koiran testi keskeytettiin hermorakenteen takia. Myös kolmella pitkäkarvaisella on riittämätön toimintakyky (-2), ja yhdellä luoksepäästävydestä arvio hyökkäävä (-2). Yhteensä 12 pitkäkarvaista koiraa on saanut tulokseksi alle +75 pistettä, kukaan näistä ei ole vielä uusinut testiä. Lyhytkarvaisia on testattu 8 koiraa, joista laukauksiin reagoi 1 koira ja kolmella koiralla on hermorakenne miinuksella (-1). Myös kolmella koiralla oli pehmeys -2. Yhteensä 3 lyhytkarvaista koiraa on saanut tulokseksi alle +75 pistettä, kukaan näistä ei ole vielä uusinut testiä.

Taisteluhalu on jakautunut testien alusta asti melko tasaisesti -1 tai +2 tulokseksi.

Vanhempiin ja uudempiin tuloksiin on syytä kiinnittää huomiota. Miksi niin moni koira reagoi ampumiseen vuoden 2007 jälkeen ja erityisesti miksi hermorakenteet ovat menneet miinukselle? Viimeisen viiden vuoden aikana 27 testatusta koirasta 12 hermorakenne on -1 eli vähän hermostunut. Koiria on testattu pienellä otannalla, mutta onko:

- koirien hermorakenteet heikentyneet?

- testeihin tuotu aiempaa enemmän eritasoisia koiria?

- tuomareiden arvostelukriteerit tarkentuneet / tiukentuneet hermorakenteen arvostelun osalta?

Vai nämä kaikki kolme syytä yhdessä? Kaikki syyt ovat mahdollisia. Asiaan on kiinnitettävä huomiota ja ryhdyttävä toimenpiteisiin, koska harppaus huonompaan suuntaan on iso. Kyseessä on voimakkaasti periytyvä ominaisuus, joka vaikuttaa koiran ja perheen elämänlaatuun.

Olisi erittäin tärkeää, että saisimme lisää virallisia tuloksia niin luonnetestin kuin MH-luonnekuvauksenkin osalta. Testi- ja kuvaustulokset eivät välttämättä kerro koiran normaalista kotikäyttäytymisestä, mutta niistä saa osviittaa kuinka koira kykenee toimimaan paineen alaisena ja millaisia ominaisuuksia se mahdollisesti periyttää eteenpäin. Samoin ääniarkuudesta saadaan ainakin sen hetkinen tulos. Jalostukseen käytetään paljon koiria joilla ei ole mitään virallisia, ja siten vertailukelpoisia, tuloksia luonteesta. Jalostuksessa tulee huomioida paremmin koirien luonteet, ääni- tai mikä tahansa muu arkuus, on voimakkaasti periytyvää ja arkojen koirien poistaminen jalostuksesta on välttämätöntä.

Sosiaalisuus Ranska–Suomi

Selkeä ero, joka tulee esille normaalissa arkielämässä rodun kotimaan Ranskan ja Suomen välillä, on koirien sosiaalisuus. Meillä kieltojen luvatussa maassa koiria ei juurikaan saa viedä yleisille paikoille ja kaikkialla mihin koiran saa viedä, sen tulee olla aina kytkettynä, myös pentuna. Selkeänä vastakohtana Ranskassa koirat ovat joka paikassa mukana, myös pentuna ja lähes poikkeuksetta aina vapaana. Tästä tapakulttuurista johtuen ranskalaiset koirat ovat äärettömän sosiaalisia toisiaan kohtaan. Rähinöitä kuulee tai näkee harvoin ja koirat osaavat kohdata toisensa rauhallisesti. Meillä näitä luonnollisia kohtaamisia pääsee syntymään harvoin ja koirat usein rähähtävät kohdatessaan toisiaan. Tämäntyyppinen sosiaalistava kulttuuri, missä koirat ovat luontevasti mukana arkielämässä, on tärkeä ympäristöstä vaikutteita imevälle paimenkoiran pennulle ja sen tulevalle käyttäytymiselle. Koirien keskinäiseen sosiaalisuuteen, tai epäsosiaalisuuteen, saattaa vaikuttaa myös koirien pehmeys yhdistettynä vilkkauteen ja pidättyvyyteen. Mutta toisaalta eri maiden koirat ovat kaikki sukua toisilleen ja myös meillä on paljon ranskalaisia koiria, ja kuitenkin vain Ranskassa koirat ovat selkeästi sosiaalisia ja useimmiten vapaana. Muuten selkeitä käyttäytymiseroja eri maiden yksilöiden välillä ei ilmene.

Mentalbeskrivning Hund

Luonne- ja käyttäytymiskyselystä sekä luonnetestistä saatujen ääniarkuus tulosten seurauksena tehtiin vertaus Ruotsin MH-luonnekuvauksen ampumituloksiin. Tulokset yllättivät. Eivät suinkaan positiivisella tavalla, vaan huolestuttavalla tavalla.

Ruotsissa on MH-luonnekuvattu (20.5.2012 mennessä) yhteensä 18 lyhytkarvaista ja 51 pitkäkarvaista pyreneittenpaimenkoiraa. Ampuminen arvioidaan asteikolla 1-5 siten, että pienin numero merkitsee vähäisintä häiriintymistä ampumisesta ja 5 aina pelkoa, ohjaaja voi myös luopua ampumisesta etukäteen.

Lyhytkarvaiset 18 koiraa:

1	5 kpl
2	3 kpl
3	1 kpl
4	1 kpl
5	6 kpl
kesk.	2 kpl

Pitkäkarvaiset 51 koiraa:

1	11 kpl
2	6 kpl
3	9 kpl
4	3 kpl
5	20 kpl
kesk.	2 kpl

69 koirasta 26 koiraa reagoi pelokkaasti (arvio 5) ampumiseen. Tämä tekee peräti 37,7 % MH-luonnekuvatuista koirista Ruotsissa. Määrä on paljon!

Lisäksi 4 koiralta keskeytettiin luonnekuvaus. Keskeytyskohdat: ääniherkkyyden jälkeen, kesken yllätyksen, etäleikin jälkeen, kesken yllätyksen. Keskeytyksen syyt eivät tarkemmin selviä Hunddatan tietokannasta.

Lyhytkarvaisissa arvion 5 saaneista kuudesta koirasta kolme on samasta isästä, kuin myös toinen keskeytetyistä.

Pitkäkarvaisilla näkyy samantapaista perimää. Yhden uroksen jälkeläisistä arvion 5 on saanut kolme koiraa, yksi näistä on narttu, jonka viisi jälkeläistä on saanut emänsä lailla arvion 5. Muutama muukin sukulaisuus näkyi ampumisiin reagoivissa koirissa. Perimän merkitystä ei voi sivuuttaa tässä tapauksessa. Onneksi Ruotsissa on selkeästi muutama kasvattaja jotka vievät omia koiriaan kuvaukseen ja nähtävästi kannustavat kasvattejaankin tekemään samoin. Täten ääniarkuuden periytyminen on nähtävissä myös tuloksissa. Ääniarkuus on voimakkaasti periytyvä ominaisuus ja arkaa koiraa ei pidä käyttää jalostukseen. (Lähde: SKK Hunddata)

Tyypillinen pyreneittenpaimenkoira luonnetestitulosten perusteella (karvan pituuteen katsomatta):

Toimintakyky	+1 kohtuullinen
Terävyys	+1 pieni ilman jäljellejäävää hyökkäyshalua
Puolustushalu	+1 pieni
Taisteluhalu	-1 pieni / +2 kohtuullinen
Hermorakenne	+1 hieman rauhaton
Temperamentti	+1 erittäin vilkas / +3 vilkas
Kovuus	+1 hieman pehmeä
Luoksepäästävyys	+3 hyväntahtoinen luoksepäästävä avoin
Laukauspelottomuus	+++ laukausvarma

Varsinaista ihannerotuprofiilia ei ole laadittu, mutta yleisimmät tulokset luonnetestistä ovat hyvin lähellä rodunomaista ihannekoiraa. Taisteluhalun soisi olevan useammalla koiralla kohtuullinen (+2), nyt se jää helposti miinuksen puolelle (-1). Jalostuksellisesti asiaan ei ole kovin helppo puuttua, koska jalostusmateriaalia on vähän ja monta muuta asiaa on otettava luonteessa (sekä kaikessa muussa) huomioon ennen taisteluhaluja, kuten ääniin reagoiminen ja hermorakenne.

4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet

Pyreneittenpaimenkoira on vuosisatojen saatossa kehittynyt vaikeakulkuisissa, vuoristoisissa, ilman alaltaan vaihtelevissa ja eristyneissä olosuhteissa tarkoituksenmukaiseksi ja omanlaisekseen roduksi. Ennen kaikkea se on ollut paimenen paras ja ehkä ainut työkaveri. Jokaisesta kylästä on löytynyt omannäköinen muunnoksensa. Vielä tänä päivänäkin rotutyyppisiä on erilaisia. Kahta samannäköistä koiraa ei löydy. Tärkein ominaisuus on ollut ”hyvä, väsymätön ja luotettava työntekijä”. Rotumääritelmä määrittelee vaadittavat ominaisuudet hyvin: rohkea ja neuvokas pieni koira, aloitekykyinen ja täysin isännälleen omistautunut.

Pyreneittenpaimenkoiran pääasiallinen tehtävä on ollut isojen lammaslaumojen koossa pitäminen, kun sen yhteistyökumppani pyreneittenkoira vartioi laumoja susilta ja karhuilta. Pyreneittenpaimenkoira on ns. vapaa paimen. Se on pitänyt vuoristoniityillä isoja laumoja kasassa itsenäisesti ja hakenut erilleen ajautuneita lampaita takaisin ilman paimenen erillistä kehotusta. Koiria on työskennellyt yleensä useampia kerrallaan paimenen apurina. Paimenet koirineen ja lampaineen laidunsivat kesäaikaan pitkiä aikoja vuoristoniityillä. Eniten rotua on ollut yleisillä paimennusalueilla Pyreneillä.

Jo ensimmäisen maailmansodan aikana Ranskan armeija rekrytoi paljon koiria vuoristosta palvelukseensa, mm. viestikoiriksi sekä haavoittuneiden etsimiseen. Sotakoirakouluttajat pitivät pyreneittenpaimenkoiraa älykkäänä ja nopeana rotuna.

Ranskassa pyreneittenpaimenkoirat kilpailivat aikoinaan pääasiassa paimennuksessa ja jäljellä (pistage). Pyreneittenpaimenkoira on FCI:n työkoiralistalla paimentamisen takia. Koiria kilpailee edelleen myös Ranskan pistage'ssa, joka vastaa lähinnä kansainvälistä FH-jälkeä, (Ranskassa ei ole meidän kansallisia palveluskoiralajeja). Ohessa lueteltuna paimennusvalioita (70- ja 80-luvulta): Lily du Bouleau, Mak des Transhumants, Urielle du Mont Kerchouan, Joy des Transhumants, Vap, Nay des Espaudières, Princesse, Novick du Bouleau, Ravie du Mont Kerchouan, Oba des Transhumants, Sirius, Capi, Urus du Bouleau, Tosca der Gov, Celliat de Champcrose.

Alkuperäinen tarkoitus tänä päivänä

Rodun emämaassa, Ranskassa, pyreneittenpaimenkoiraa käytetään edelleen rodun alkuperäisessä tarkoituksessa paimenena: Lähinnä rotua pitkään kasvattaneet lammassarmit käyttävät tiloillaan koiria edelleen lammaspaimenina. Ranskassakin paimentaminen tulee näyttämään yhä pienenevää osaa, johtuen maatalouden vähenemisestä. Pyreneittenpaimenkoirien paimennustaipumuksia testataan kuitenkin jatkuvasti Ranskassa ja joitakin koiria kilpailee säännöllisesti paimennuksessa, niin työ- kuin harrastuskoiriakin.

Paimenkoiralle tyypillistä sieluaan pyreneittenpaimenkoira ei ole vielä menettänyt. Joissakin yksilöissä halu ja jopa kyky paimentamiseen on vielä tallella.

Suomessa rodun tulevaisuuteen kuuluu pienenä osana lammaspaimennus lähinnä harrastuksen muodossa. Uusien paimennus- ja paimennustaipumuskokeiden myötä myös täällä on nykyään mahdollista kilpailla paimennuksessa. Pyreneittenpaimenkoira on nykyään pääasiassa koti- ja harrastuskoira.

Käyttäytymistarpeet

Pyreneittenpaimenkoira on sopeutuvainen rotu. Se hyväksyy lähes kaiken mihin se on pennusta asti totutettu. Pyreneittenpaimenkoiran perusluonne on utelias ja se haluaa osallistua kaikkiin kodin pieniin askareisiin. Rodulle on ominaista vahva halu pitää lauma yhdessä. Rotu on nopea oppimaan. Rodun hengissä selviytymisen edellytys vuoristossa on vuosisatoja ollut luonteen epäluuloisuus ja varautuneisuus. Rotua ei kuitenkaan nykypäivänä juurikaan käytetä tällaiseen työhön ja kyseiset ominaisuudet voivat jopa haitata koiran elämää. Nykypäivänä koiralta odotetaan sosiaalisuutta. Rotumääritelmä määrittelee pyreneittenpaimenkoiran usein varautuneeksi vieraita kohtaa. Mutta se myös mainitsee rodun rohkeaksi. Tämä mielessä pitäen voidaan hyväksyä vieraisin ihmisiin kohdistuva epäluuloisuus, joka tarkoittaa lähinnä ihmisen lähestymisyhteyden väistämistä tai välinpitämättömyyttä vieraita kohtaan. Sen sijaan jos koira ei uskalla mennä vieraan ihmisen luokse vaan yrittää paeta tai jopa purra, puhutaan arkuudesta ja pelosta. Arat tai hyvin pehmeät koirat voidaan tulkita rodunomaisiksi, mitä ne eivät ole. Arkaa koiraa ei tul ekäyttää jalostukseen.

Pyreneittenpaimenkoiran sosiaalistamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota jo pentuna. Täytyy muistaa, että pyreneittenpaimenkoira on alkuperältään työkoira. Sen vuoksi se tarvitsee sosiaalistamisen lisäksi paljon mielekästä tekemistä.

Seurakoirana olo ei aina tarjoa tarpeeksi virikkeitä paimenelle. Innokkaimmat saattavat keksiä itse tekemistä. Autojen, polkupyörien, lintujen ja lapsien paimennus, ”haukkuen ja kintereistä näykkien”, on tehokas keino purkaa tarvetta paimennuskäyttäytymiseen. Pyreneittenpaimenkoira ei yleensä tuhoa kodin irtaimistoa turhautuessaan, mutta muita toimettomuudesta kieliviä oireita niillä voi olla (esim. hihnassa vetäminen, vastaantulijoille rähjääminen, tassujen nuoleminen jne.). Tavattoman tarmokkaana koirana pyreneittenpaimenkoira on herkkä stressaantumaan. Se tulisi aina muistaa, jos joudutaan miettimään koiran käytösongelmia. Ketteryys ja halu juosta vapaana eivät ole rodulta kadonneet mihinkään. Pyreneittenpaimenkoira on Suomeen tulonsa jälkeen löytänyt tiensä monipuoliseksi harrastuskoiraksi. Rotu soveltuu erinomaisesti niin agilityyn kuin tokiin, ja näiden molempien lajien parista löytyy paljon harrastajia. Maailmalla rotu on tullut erittäin tunnetuksi agilityn myötä. Pyreneittenpaimenkoira kuuluu FCI:n käyttökoiralistalle, joten rodulla on palveluskoirakoeoikeudetkin. Myös paimennus ja pelastuskoiratoiminta ovat suosittuja lajeja rodun parissa.

Pyreneittenpaimenkoirat kokeissa 2006-2011

(PK=pitkäkarvainen, LK=lyhytkarvainen)

Palveluskoirakokeet:

PK: 9 hyväksyttyä käyttäytymiskoetta / LK: 4 hyväksyttyä käyttäytymiskoetta.

PK: 2 koiraa kilpaillut erikoisjäljellä (ilman koulutustunnusta), 1 koira kilpaillut valjakkohiihdossa.

Tottelevaisuuskokeet:

PK: alokasluokka 30 tulosta, avoin luokka 15 tulosta, voittajaluokka 1 tulos.

LK: alokasluokka 21 tulosta, avoin luokka 19 tulosta, voittajaluokka 8 tulosta, erikoisvoittajaluokka 10 tulosta.

Agility:

Satoja tuloksia kilpailuista ja muutama agility- sekä hyppyvalio. Agility on selkeästi rodun suosituin kilpailulaji.

Näyttelykäyttäytyminen

Poimintoja näyttelyarvosteluista 2010-2011: Vahva luonne, murisee tuomarille. Vilkas luonne. Hyvä temperamentti. Erinomainen temperamentti. Erinomainen luonne ja temperamentti. Hyvä luonne. Pyreneesin luonne. Luonne pitäisi olla varmempi. Tyypillinen luonne. Hieman hämmästynyt ympäristön suhteen. Käytös vielä tottumatonta. Hieman pidättyväisesti käyttäytyvä nuori uros. Riittävän reipas esiintyminen. Käytös eloisaa, mutta käsittelyyn suhtautuu epäluuloisesti. Miellyttävä käytös. Mukava luonne. Kiva luonne. Tyypillinen temperamentti. Erittäin hyväluonteinen. Erittäin reipas ja mukavan luonteinen. Rodunomainen luonne. Haluaisin hänen olevan avoimempi ja itsevarmempi. Paljon temperamenttia. Ei ole kovin iloinen kehässä. Erittäin avoin luonne. Esiintyy tarpeeksi uteliaasti. Liian pelokas käytös määrää lopputuloksen (JUN HYL). Tulisi esiintyä rohkeammin ja ryhdikkäämmin. Liikkuu hyvin, mutta vähän hermostunut. Ei voida arvostella, koska tuomari ei voi koskea koiraa ja liikkussa koira hyppii eikä tuomari näe koiran rakennetta (JUN EVA). Tyypillinen eloisa käytös. Hieman ujo. Hieman varautunut. Tarvitsee itseluottamusta. Hellä, mutta tarvitsee lisää itseluottamusta. Tyypillinen luonne, mutta voisi toki esiintyä vapautuneemmin. Tasapainoinen luonne. Käytöstä ei voi hyväksyä, haluaisi mielellään maistaa tuomaria (VAL HYL). Hermostunut, yrittää päästä pois. Hyvin käsiteltävissä. Peruuttaa hieman kehässä. Erittäin hieno käynti ja luonne. Super luonne. Liikkuu rodulle tyypillisesti rodulle tyypillisellä luonteella. Superliikkeet ja luonne. Tyypillinen paimenkoiran luonne. Hieno luonne. Hyvä turkki ja hyvä luonne. Liian ujo.

4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen

Vasta tänä vuonna (2012) laadittuun luonne- ja käyttäytymiskyselyyn ehti vastata 38 omistajaa. Määrä on pieni kattavaan analyysiin, mutta kuitenkin suuntaa antava vähälukuisella rodulla. Kyselyn kooste liitteenä. Osa vastauksista on saatu yhdistyksen terveystarkastuksista. Ennen vuotta 2006 oli vastauksia tullut 75 koirasta (vanha kysely) ja sen jälkeen elokuun loppuun 2012 mennessä (uusi kysely) 86 koirasta, joista 65 oli pitkäkarvaisia ja 21 lyhytkarvaisia.

Pelkkää kasvattajakyselyä yhdistyksellä ei ole, joten tiedot jäävät hieman puutteellisiksi siltä osin.

Eroahdistuksen yleisyys

Varsinaista eroahdistusongelmaa ei kyselyvastauksista ilmennyt. Yhden koiran ilmoitettiin kärsivän eroahdistuksesta. 33 koiraa jäi rauhallisena yksin kotiin ja 2 tuhosi tavaroita tai paikkoja yksin ollessaan. Suurin osa koirista oli kotioiloissa rauhallisia, mutta kun joku liikkui, aktivoitui koirakin. Koirista 11 kuitenkin seurasi sisällä omistajaa joka paikkaan.

Lisääntymiskäyttäytyminen

Narttujen juoksuvälit:

2004–2006

5 x 6 kk

12 x 7–9 kk

1 x 7–14 kk

1 x 11 kk

1 x 12 kk

1 x 14 kk

1 x 12–15 kk

1 x vain yhden juoksut 9 v. mennessä

1 x 1 juoksu 3 v ikäisenä

2007–2012

7 x 6–7 kk

8 x 8 kk

3 x 9 kk

2 x 10 kk

5 x 11 kk

7 x 12–13 kk

1 x ei ollenkaan juoksuja

Astumisongelmista on hyvin vähän dokumentoitua tietoa. Terveyskyselyn vastauksissa on vain kolme mainintaa kokemattomuudesta, liiasta innokkuudesta sekä häijystä nartusta. Sen sijaan kasvattajien kokemukseen perustuva tieto kertoo, että astutukset eivät ihan aina onnistu. Uros ei astu kunnolla yrityksistä huolimatta. Monet urokset ovat erittäin tarkkoja oikeasta ajankohdasta ja häiriöttömästi ympäristöstä tai ne sähläävät liikaa kokemattomuuttaan. Narttuja jää myös tyhjäksi, jopa useista eri juoksuista, joista on astutettu.

Sen sijaan pyreneittenpaimenkoiranartuilla on hyvät emäominaisuudet. Synnytykset sujuvat pääsääntöisesti ilman ongelmia (erittäin harvoin joudutaan turvautumaan keisarinleikkaukseen), nartut myös imettävät ja hoitavat pentujaan hyvin.

Lisääntymiskäyttäytyminen vaatisi selkeästi enemmän faktatietoa kasvattajilta. Jalostustoimikunta harkitsee kasvattajakyselyn laatimista.

Sosiaalinen käyttäytyminen

(Sähköisessä kyselylomakkeessa oli virhe tämän aiheen kohdalla. Vaihtoehtoista pystyi valitsemaan vain yhden, siten vastauksista on jäänyt jompikumpi vaihtoehto pois, vieraat ihmiset tai koirat. Osa vastaajista oli lisätietoa kohdassa täydentänyt vastausta.)

Suhtautuminen ihmisiin

Suurin osa koirista oli ystävällisiä ja avoimia vieraita ihmisiä kohtaan, niin kotona (10) kuin kodin ulkopuolellakin (10) eli tekee itse tuttavuutta. Yhtä lailla koira oli ystävällinen, mutta hieman pidättyväinen kotona (10) ja kodin ulkopuolella (6), eli tutustuu varoen. Seuraavaksi suurin ryhmä oli varautuneita vieraita kohtaan kotona (6) ja (7) kodin ulkopuolella, eli ei tee tuttavuutta tai tutustuu varoen. Sen sijaan kotiin tulevia vieraita kohtaan oltiin innokkaita ja riehakkaita (9), kun taasen kodin ulkopuolella ihmisiin suhtauduttiin välinpitämättömästi (5).

Jos kotiin tuleva vieras oli lapsi, se vaikutti 10 koiran reagointiin, kodin ulkopuolella vastaava määrä oli 5. 6 vastasi kyllä kysyttäessä onko koira purrut ihmistä. Mm. näykkäissyt vierasta pohkeesta pelottavassa tilanteessa, näykkäissyt silittävä vierasta, napannut juoppoa nilkkaan puolustaessaan emäntää, yrittänyt napata tuomaria näyttelyssä.

Yksi koirista oli ollut aggressiivinen vieraita ja omistajaa kohtaan, se oli jouduttu lopulta lopettamaan, (koiralla oli myös joitain pelkotiloja, ei el. diagnoosia).

Suhtautuminen koiriin

Pääsääntöisesti koirat suhtautuivat avoimesti tai välinpitämättömästi vieraisiin koiriin. Vastauksissa 5 koiraa reagoi lähinnä epävarmuuttaan vieraaseen koiraan rähähtämällä tai haukkumalla. Koiran reagointiin vaikutti 6 tapauksessa se jos vastaan tuleva koira oli iso.

Pelot / ääniherkkyys

Luonne- ja käyttäytymiskyselyn perusteella eri ääniin reagoi eri koirat seuraavasti: 6 panikoi, 9 pelästyy, 13 reagoi hermostuen vain vähän.

Ampuminen: 1 menee paniikkiin tai pakenee. 6 pelästyy, rauhoittuu kun ääni loppuu. 6 reagoi, hermostuu vain vähän. 23 huomioi, mutta ei välitä. 1 on alkanut paineistua. (2 ei ilm.).

Ukkonen: 4 menee paniikkiin tai pakenee. 3 pelästyy, rauhoittuu kun ääni loppuu. 8 reagoi, hermostuu vain vähän. 23 huomioi, mutta ei välitä.

Ilotulitus: 3 menee paniikkiin tai pakenee. 5 pelästyy, rauhoittuu kun ääni loppuu. 5 reagoi, hermostuu vain vähän. 25 huomioi, mutta ei välitä.

Muita ääniä, joihin koirat ovat reagoineet: kaikki ukkosta muistuttavat äänet, moottorisaha, pienten lasten kiljunta, imuri, katolta putoava lumi, korkeat äänet (palovaroinin ym.).

Ääniin reagointi on osalla ollut jo pennusta lähtien, osalla alkanut myöhemmin (n. yli 5-vuotiaana).

Myöhemmällä iällä reagoimaan alkaneet ovat paineistuneet jostain tapahtumasta esim. kovasta ukkosmyrskystä. Ketään ei oltu lääkitty äänipelon takia.

Terveyskyselyissä olleet ääniherkkyydet on kysytty hieman eri tavalla vanhoissa ja uudessa kyselyissä (vastauksia yhteensä 161). Terveyskyselyn mukaan ääniin reagoisi 37,9 % vastanneista koirista. Se on prosentteina erittäin paljon!

Paukkuarka + ääniherkkä (vanhat kyselyt)

2005 8 kpl

2007–2008 8 kpl

Ääniherkät pelkästään

2004–2005 15 kpl

2007–2012 28 kpl

Paukkuarat pelkästään

2005 2 kpl

(Lähde: Luonne- ja käyttäytymiskysely sekä Terveyskyselyt)

Käytökseen vaikuttava rakenne tai sairaus

Pääsääntöisesti rotu on terve ja myös terverakenteinen ja pystyy viettämään normaalia koiran elämää ilman kipuja. Löysään niveleen (yleensä lonkkanivel) muodostuva nivelrikko tai jumiutuneet selkälihakset ovat aiheuttaneet joissain yksilöissä kipua ja sen myötä ärtyneisyyttä tai vastaavaa käytöstä. Luonne- ja käyttäytymiskyselyn perusteella 8 ilmoitti koiran sairauden / oireiden / lääkityksen vaikuttaneen koiran käytökseen. Lääkitys pääsääntöisesti auttanut kipuihin. Yhdellä koiralla selkeästi omituiset äänipelot ja aggressiivisuus lisääntyivät ennen kilpirauhasen vajaatoiminnan diagnosoimista. Muutama vastaava tapaus on kantautunut korviin kyselyn ulkopuoleltakin. Myös epilepsia voi aiheuttaa koirissa omituisia käytöstä; levottomuutta, omistajan läheisyyteen hakeutumista, poissaolevaa tai tuijottavaa katsetta, raajojen nykimistä tai jopa aggressiivisuutta. Tämä kannattaa huomioida kilpirauhasen vajaatoiminnan ohella jos koiran käytöksessä ilmenee muutoksia.

4.2.5 Yhteenvedo rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista

Luonne- ja käyttäytymiskyselyn perusteella 21 eli suurin osa piti rotua haastavana. Syinä tähän olivat rodun energisyys, herkkyyden häiriö- ja reaktioherkkyyden pehmeys, varautuneisuus ja myös puutteet rohkeudessa ja hermoissa. Rodun uskottiin sopivan tiettytyypisille henkilöille erinomaisesti, mutta ei missään nimessä kelle tahansa. Rotu vaatii ennakkoon tutustumista, sosiaalistamista ja käsittelytaitoja.

Terveyskyselyjen, luonne- ja käyttäytymiskyselyn, luonnetestien sekä Ruotsin MH-kuvausten perusteella rodulla on yllättävän paljon ääniin reagoimista (jopa n. 37%). Koska kyseessä on voimakkaasti periytyvä ominaisuus, on ääniarokojen koirien poistaminen jalostuksesta välttämätöntä. Se voi olla vaikeaa, koska ääniarkuus alkaa ilmetä usein pikkuhiljaa iän myötä tai vasta jonkin säikähdysten jälkeen, jolloin reagoitukynnys ääniin madaltuu, joten nuori jalostusikäinen koira ei välttämättä vielä osoita merkkejä varsinaisesta ääniarkuudesta. Jalostusyksilöiden ääniin reagoimiseen tulee ehdottomasti kiinnittää entistä enemmän huomiota. Mahdollisuuksien mukaan tulisi huomioida myös jalostuskoirien lähisukulaisten reagointi ääniin. Vaikka paimenkoira on ääniin reagoimisessa monia muita rotuja herkempi, ei ääniarkuus kuitenkaan ole toivottu ominaisuus millään rodulla.

Jalostustoimikunta käsittelee jalostussuosituksia seuraavan kerran vuonna 2013 ja asia otetaan suosituksissa esille.

Lähteet:

Suomen Pyreneläisten luonne- ja käyttäytymiskysely
Suomen Pyreneläisten terveystestit
KoiraNet Jalostustietojärjestelmä
Palveluskoirat-lehdet
SKK Hunddata
<http://ecole.du.chiot.free.fr/>

Liitteet:

Luonne- ja käyttäytymiskyselyn kooste
Luonnetestin arvostelutaulukko
Luonnetestitulosten yhteenvedo

4.3 TERVEYS JA LISÄÄNTYMINEN

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet

Rotu ei ole mukana PEVISA-ohjelmassa.

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet

Jalostuksen tavoiteohjelman terveystiedot perustuvat virallisiin tutkimustuloksiin, jotka löytyvät Koiranetistä sekä paperiversiona tehdyllä terveystieteellisellä vuonna 2005 ja sähköisellä terveystieteellisellä vuonna 2012 kerättyihin tietoihin. Edelliseen päivytykseen saatiin tietoja terveystieteellisten lisäksi myös kasvattajilta sekä eläinlääkäriasemille suunnatusta kyselystä. Tässä päivytyksessä on huomioitu elokuun 2012 viimeiseen päivään mennessä saadut kyselyvastaukset, koska vastauksia tuli parin viime vuoden aikana hyvin niukasti. Terveystieteellisiä palautettiin 75 kpl ennen vuotta 2006. Niistä saaduissa vastauksissa ei ole eritelty lyhyt- ja pitkäkarvaisia pyreneittenpaimenkoiria. Vuodesta 2006 vuoden 2012 elokuun loppuun mennessä vastauksia saatiin pitkäkarvaisista 65 ja lyhytkarvaisista 21.

Saatujen vastausten sekä Koiranetissä olevien tutkimustulosten perusteella rotu vaikuttaa terveeltä ja pitkäikäiseltä.

2006 ja 2011 välisenä aikana jalostukseen on käytetty 23 eri pitkäkarvaista urosta, joista viisi (5) on ulkomaisessa rekisterissä. Kaikki (100 %) Suomen rekisterissä olevat jalostukseen käytetyt pitkäkarvaiset urokset ovat lonkka- ja kyynärkuvattu. Muista suositeltavista terveystarkastuksista vain yhdeltä urokselta puuttuu polvitarkastustulos ja yhdeltä silmäpeilaus.

Pitkäkarvaisia narttuja käytettiin jalostukseen 29, joista 23 (79,3%) on lonkka- ja kyynärkuvattu, polvitarkastettu sekä silmäpeilattu vähintään kertaalleen. Kahdelta nartulta puuttuu silmäpeilaus, yhdeltä kyynärkuvaus, yhdeltä polvitarkastustulos, yhdeltä lonkka- ja kyynärkuvaus sekä yhdeltä kyynärkuvaus, polvitarkastus- sekä silmäpeilaustulos.

Vastaavalla aikavälillä jalostukseen on käytetty kuutta (6) eri lyhytkarvaista urosta, joista neljä (4) on ulkomaisessa rekisterissä. Molemmat (100 %) Suomen rekisterissä olevat jalostukseen käytetyt lyhytkarvaiset urokset on lonkka- ja kyynärkuvattu, polvitarkastettu sekä silmäpeilattu vähintään kertaalleen.

Lyhytkarvaisia narttuja käytettiin jalostukseen viittä (5). Kaikki (100 %) nartut on lonkka- ja kyynärkuvattu sekä polvitarkastettu ja silmäpeilattu vähintään kertaalleen.

Vuosien 2000 ja 2005 välisenä aikana on jalostukseen käytetty 20 eri urosta, joista neljä (4) on ulkomaisessa rekisterissä. Tällä vuosikymmenellä kaikki jalostukseen käytetyt koirat on vähintään lonkkakuvaus. Kyynärät sitä vastoin on kuvattu vain viideltä (25%) ja polvet on tutkittu 10 urokselta (50%), sekä silmät on tarkastettu vähintään kertaalleen yhdeksältä (9) urokselta (45%).

Vastaavalla aikavälillä on jalostukseen käytetty 24 eri narttua, joille kaikille löytyy lonkkakuvaustulos (100%). Kyynärät on kuvattu kuudelta (6) nartulta (26%), polvet on tutkittu 17 nartulta (70,4%) ja silmät on peilattu 17 nartulta (70,4%).

Lähde: Koiranet

Lonkkanivelet

Lonkkanivelen arvosteluasteikko on A-E.

A Ei muutoksia

B Lähes normaali/rajatapaus

C Lievä

D Keskivaikea, jossa yleensä on jo nivelrikon merkkejä

E Vaikea, joka on jo selvästi dysplaattinen lonkkanivel

Koiran lonkkanivelen kasvuhäiriö

Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli "lonkkavika", (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston/nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määrittellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Lonkat ovat syntymähetkellä

makroskooppisesti normaalit, mutta muutokset alkavat jo pennun ensimmäisten elinviikkojen aikana. Löyisyys johtaa reisuun ja lonkkamaljan riittämättömään kontaktiin. Alueelle kohdistuu epänormaalin suuri paine, joka on sitä suurempi mitä pienempi kontaktialue on. Tämä voi johtaa mikromurtumiin ja lonkkamaljan mataloitumiseen. Noin vuoden iässä lantion luutumisen on täydellistä ja lonkkaniveletkin stabiloituvat. Yleensä kipukin helpottaa tässä iässä.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa yleensä nivelrikkoon. Nivelrikon kehittymisen aikatauluun ja tyyppiin vaikuttavat rotukohtaiset ja yksilölliset erot. Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Näistä osa on ns. suurivaikutteisia geenejä (engl. major gene). Periytymisaste vaihtelee eri tutkimuksissa välillä 0.1–0.6. Ympäristöllä on vaikutusta kasvuhäiriön ilmiäsuun. Useissa tutkimuksissa on todettu runsaan ravinnonsaannin olevan yhteydessä lonkkavikaan. Ruokinta ei aiheuta dysplasiaa, mutta se tuo vian esiin geneettisesti alttiilla koirilla. Tämä pätee myös toisin päin, optimaalisella ruokinnalla lonkkanivelen kasvuhäiriö ei tule näkyviin tai on lievempää. Myös liian raju liikunta kasvuaikana voi pahentaa muutoksia.

Lonkkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla roduilla, mutta yleisintä se on suurilla ja jättiroduilla. Oireet voidaan huomata pentuna 3-12 kuukauden iässä, jolloin kipu johtuu löyisyyden aiheuttamasta nivelkapselin tulehduksesta tai luukalvon hermojen jännityksestä ja repeämisestä. Oireet voivat vähentyä selvästi tai loppua kokonaan jopa useiksi vuosiksi, kun nivelen ympärille muodostuva sidekudos vähentää nivelen löyisyyttä. Toinen oireilevien koirien ryhmä on aikuiset koirat, joiden oireiden syynä on nivelrikko. Nuorilla koirilla oireina voivat olla takajalkojen ontuminen, ”pupuhypely”, ylösnousuvaikeudet levon jälkeen, liikkumishaluttomuus ja naksateleva ääni kävellessä. Oireet voivat alkaa äkillisesti ja omistaja voi liittää ne johonkin tapaturmaan. Vanhemmilla nivelrikkoisilla koirilla oireet voivat olla epämääräisiä. Oireilu laitetaan usein vanhenemisen piikkiin. Tyypillisiä oireita ovat takajalkojen ontuminen ja jäykkyys liikkeessä. Lonkkavikainen koira yrittää viedä painoa pois takaosalta, mikä ilmenee kävellessä selkälinjan aaltoiluna ja lantion kiertymisinä. Tämä johtaa myös takaosan lihaskatoon ja etupään lihasten voimistumiseen.

Lonkkanivelen kasvuhäiriön ja siitä johtuvan nivelrikon hoidossa on ruokinnalla keskeinen merkitys. Ylipaino pahentaa oireita ja pelkkä painon pudotus voi helpottaa koiran oloa. Tulehdukskipuläläkkeitä ja pistoksena tai suun kautta annettavia nivelnesteiden ja nivelruston koostumusta parantavia aineita käytetään yleisesti. Sopiva liikunta pitää lihaksiston kunnossa ja nivelet liikkuvina. Kirurgisia hoitoja on myös olemassa.

Lonkkavian vastustamisohjelma perustuu useimmilla roduilla röntgenkuvissa sairaiksi todettujen yksilöiden karsimiseen jalostuksesta. Lonkkanivelen kasvuhäiriön periytyvyys on kohtuullinen. Ilmiäsuunkin perustuvan jalostusvalinnan pitäisi johtaa tuloksiin, jos valinta on systemaattista. Jalostusarvoindeksien (BLUP-indeksit) avulla valinta on tehokkaampaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristötekijöiden vaikutusta. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria.

Kaikilta muilta paitsi yhdeltä v. 2006–2011 aikana jalostukseen käytetyltä pyreneittenpaimenkoiralta löytyy lonkkakuvaustulos. Tänä aikana syntyi yhteensä 180 pitkäkarvaista ja lonkkakuvattuja on 89 (49 %) ja 50 lyhytkarvaista pyreneittenpaimenkoiraa ja lonkkakuvattuja on 37 (74 %).

Pitkäkarvaiset

Lyhytkarvaiset

A	18 kpl	17 %	A	18 kpl	44 %
B	39 kpl	36 %	B	10 kpl	24 %
C	36 kpl	33 %	C	11 kpl	27 %
D	13 kpl	12 %	D	2 kpl	5 %
E	3 kpl	3 %	E	0 kpl	0 %

v. 2000–2005 kaikilta jalostukseen käytetyiltä pyreneittenpaimenkoirilta on lonkat kuvattu. Tänä aikana syntyi 146 pentua ja lonkkakuvattuja koiria on 66 kpl (45,2 %)

A	16 kpl	24,2 %
B	27 kpl	40,9 %
C	13 kpl	19,6 %
D	9 kpl	13,6 %
E	1 kpl	1,5 %

**Vuosina 1990–1999 rekisteröitiin 427 kpl ja lonkkakuvattiin 158 kpl=37,0 %
Tällöin ei vielä kaikkia jalostukseen käytettyjä koiria kuvattu.**

A	31 kpl	19,6 %
B	46 kpl	29,1 %
C	45 kpl	28,5 %
D	34 kpl	21,5 %
E	2 kpl	1,3 %

Lähde: KoiraNet.

Terveyskyselyistä saatujen tietojen mukaan lonkkanivelen sijoiltaan menon tai nivelrikon takia lonkkaleikattuja pitkäkarvaisia pyreneittenpaimenkoiria on kolme ja lyhytkarvaisia yksi. Yksikään koiran omistaja tai kasvattaja ei kertonut, että koira olisi jouduttu lopettamaan huonojen lonkkien takia.

Jalostukseen käytettävien pyreneittenpaimenkoirien tulee olla virallisesti lonkkakuvattuja. Jalostukseen käytettävän koiran lonkkatutkimuksen tulos voi olla korkeintaan D. D-lonkkaisen koiran jalostuskäyttöä tulee tarkoin harkita ja toisen osapuolen tulee olla lonkkakuvattu tuloksella A tai B.

Legg-Perthes

Legg-Perthesin tauti tunnetaan myös nimillä Legg-Calve-Perthes ja reisiluun pään avaskulaarinen tai aseptinen kuolio. Tautia tavataan lapsilla ja koirilla, röntgenlöydökset ja histologinen kuva ovat molemmilla samanlaiset. Koirilla suurin osa tapauksista on toispuoleisia ja sairautta tavataan etenkin monilla terrieri- ja kääpiökoiraroduilla, mutta myös muilla pienillä roduilla. Tautia esiintyy yhtä paljon uroksilla ja nartuilla. Taudin syy on tuntematon, mutta muutokset johtuvat reisiluun pään verenkierron häiriöstä, joka johtaa luun kuolioitumiseen. Legg-Perthesin tauti on perinnöllinen ja sen on epäilty periytyvän autosomaalisesti väistyvästi ainakin manchesterinterriereillä, yorkshirenterriereillä, kääpiövillakoirilla, kääpiöpinsereillä ja mopseilla.

Oireet alkavat 4-11 kuukauden iässä takajalan ontumana. Ontuminen on aluksi lievää ja pahenee vähitellen. Joskus ontuminen havaitaan äkillisesti tapaturman yhteydessä. Koira aristaa lonkkanivelen taivutusta ja nivelen liikerata on rajoittunut. Jos ontuminen on jatkunut pidempään, jalassa on havaittavissa sen käyttämättömyydestä johtuva lihaskato. Molemmipuolisessa taudissa ontuminen voi olla vaihtelevaa tai jatkuvasti pahempaa toisessa jalassa.

Koiran rotu yhdistettynä tyypillisiin oireisiin antaa aiheen epäillä Legg-Perthesin tautia. Diagnoosi voidaan varmistaa röntgenkuvauksen avulla. Oireiden alkaessa röntgenmuutokset ovat jo näkyvissä, mutta ne voivat olla vähäisiä ja muutosten näkymisen edellytyksenä on hyvälaatuiset röntgenkuvat. Röntgenlöydöksiä ovat reisiluun päässä olevat röntgenharvat pesäkkeet, lyhentynyt ja paksuuntunut reisiluun kaula, litistynyt ja epätasainen reisiluun pää ja leventynyt nivelrako.

Legg-Perthesin taudin hoito on kirurginen. Leikkauksessa reisiluun pää ja kaula poistetaan. Leikkauksen jälkeinen kuntoutus on tärkeää, jotta koira alkaa käyttää jalkaansa kunnolla ja heikentyneitä lihaksia saadaan vahvistettua. Ennuste on yleensä erinomainen. Hoitamattomaan niveleen kehittyy nivelrikko ja koira jää ontuvaksi.

Legg-Perthesin tautiin sairastunutta koira ei saa käyttää jalostukseen.

Terveyskyselyjen ja yhden koiran omistajan kertoman mukaan Legg-Perthesin takia lonkkia tiedetään leikatun kahdelta pitkäkarvaiselta ja yhdeltä lyhytkarvaiselta pyreneittenpaimenkoiralta.

Kyynärät, olka- ja polvinivelet

Luuston kehityshäiriöt

Osteokondroosi (OC)

Tämä tarkoittaa nivelruston alaisessa luussa esiintyvää luutumishäiriötä, joka johtaa nivelruston paksuuntumiseen ja sen vaurioon. Nivelruston palanen voi irrota alustastaan ja tällöin puhutaan OCD:stä (osteochondritis dissecans).

Osteokondroosi voi esiintyä olka-, kyynär-, kinner- tai polvinivelessä tai selkänikamassa. Vika ilmaantuu kiihkeimmän kasvun aikaan 4-7 kuukauden iässä. Nivelrustossa oleva tulehdusreaktio tuottaa kipua, jota koira oirehtii ontumalla. Osteokondroosi johtaa usein nivelrikkoon. Olkanivelen osteokondroosi on kuitenkin usein oireeton.

Osteokondroosi on perinnöllinen usean geenin aiheuttama sairaus, johon vaikuttavat perimän lisäksi ympäristötekijät. Se on uroksilla yleisempää kuin nartuilla ja yhtenä tärkeänä syynä pidetään ruokinnasta johtuvaa nopeakasvuisuutta. Osteokondroosin hoito riippuu sen paikasta ja vakavuusasteesta. Tähystysleikkauksen avulla voidaan poistaa irtopalaja, mutta leikattuunkin niveleen kertyy usein nivelrikko. Nivelrikon hoidossa tärkeitä ovat painon pudotus, liikunnan rajoitus ja tarvittaessa käytetään myös tulehduskipulääkkeitä. Lisäksi voidaan käyttää nivelnesteeseen koostumusta parantavia lääkkeitä ja ravintolisiä ja akupunktiota.

Koira, jolla on osteokondroosi, ei tule käyttää jalostukseen.

Olkanivelen OCD:n vuoksi on leikattu kaksi pitkäkarvaista pyreneittenpaimenkoiraa.

Polvinivelen OCD-leikkaus on tehty yhdelle pitkäkarvaiselle.

Kinnernivelen OCD-leikkaus on tehty yhdelle pitkäkarvaiselle.

Terveyskyselyistä saatujen tietojen mukaan yhdellä pitkäkarvaisella irtopalat todettiin molemmissa olkanivelissä, mutta leikkausta ei tarvittu koska irtopalat liukenivat itsestään ajan kanssa. Yhdellä lyhytkarvaisella todettiin toisessa olkanivelessä lievää nivelrikkoa aikuisiällä. Koira ei ollut aiemmin oireillut, joten ei voi olla varma oliko kyseessä alun perin irtopala.

Kyynärnivelen kasvuhäiriöt

Kyynärnivelen kasvuhäiriö (engl. elbow dysplasia, ED) on yleisin isojen ja jättikokoisten koirien etujalan nivelkivun ja ontumisen aiheuttaja. Kyynärnivelen kasvuhäiriön eri muotoja ovat varislisäkkeen (processus coronoideus) sisemmän osan fragmentoituminen, olkaluun nivelnastan (condylus humeralis) sisemmän osan osteokondroosi ja kiinnittymätön kyynärpään uloke (processus anconaeus). Kyynärnivelen inkongruenssia (nivelpintojen epäyhdenmukaisuutta) pidetään tärkeänä syynä kaikkiin edellä mainittuihin kasvuhäiriöihin ja myös se lasketaan kyynärnivelen kasvuhäiriöksi.

Kyynärnivelen kasvuhäiriön periytyminen mekanismit ovat epäselvät. Periytyminen on kvantitatiivista eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Yksi näistä geeneistä saattaa olla ns. suurivaikutteinen geeni. Kasvuhäiriön tyyppi vaihtelee eri roduilla, mikä viittaa siihen että aiheuttajina ovat eri geenit. Kyynärnivelen kasvuhäiriö on yleisempää uroksilla todennäköisesti urosten suuremman painon ja mahdollisesti myös hormonaalisten tekijöiden takia. Nykykäsityksen mukaan perinnöllisillä tekijöillä on suurin osuus kyynärnivelen kasvuhäiriön synnyssä, mutta ympäristötekijöillä on osuutensa sen ilmenemisessä. Toisin sanoen optimaalisella ruokinnalla voidaan mahdollisesti estää kasvuhäiriön kehittyminen yksilöllä, jolla on siihen perinnöllinen taipumus.

Kaikissa kyynärnivelen kasvuhäiriöissä oireet alkavat keskimäärin 4 – 7 kuukauden iässä. Tyypillinen oire on ontuminen, joka voi pahentua rasituksessa tai olla voimakkainta levon jälkeen. Ontuminen voi olla jatkuvaa tai ajoittaista. Omistajan voi olla vaikea havaita koiran ontumista, jos kasvuhäiriö on molemminpuolinen. Toisinaan kasvuhäiriö on molemmissa kyynärnivelissä, vaikka koira ontuu vain toista jalkaa. Usein oireet huomataan vasta aikuisiällä ja silloin oireet johtuvat sekundaarisesta nivelrikosta. Kiinnittymätön kyynärpään uloke ei välttämättä oireile nuorella koiralla ja se voi olla röntgenkuvauksen sivulöydös.

Kasvuhäiriöiden ja niiden erilaisten kirurgisten hoitojen tehosta ja pitkäaikaisennusteesta ei ole olemassa kattavia tutkimuksia. Leikkaushoidon hyöty on epävarma, jos nivelessä on jo selvät nivelrikon merkit. Kaikkien kyynärnivelen kasvuhäiriöiden seurauksena on ainakin hoitamattomana nivelrikko. Leikattuunkin jalkaan kehittyy yleensä aina jonkin asteinen nivelrikko, mutta sen määrä voi olla vähäisempää ja se voi kehittyä myöhemmin kuin ilman leikkausta hoidetussa nivelessä. Kyynärnivelen nivelrikko invalidisoi koira yleensä pahemmin kuin esim. lonkkien nivelrikko, koska koiran painosta noin 60 % on etuosalla. Nivelrikon hoidossa tärkeitä ovat painon pudotus, liikunnan rajoitus ja tarvittaessa käytetään myös tulehduskipulääkkeitä. Lisäksi voidaan käyttää nivelnesteeseen koostumusta parantavia lääkkeitä ja ravintolisiä.

Pohjoismaissa kyynärnivelen arviointi perustuu sekundaarisiiin nivelrikon merkkeihin. On huomattava, että jo 1. asteen muutos tarkoittaa sitä, että koiralla on kyynärnivelen kasvuhäiriö ja siitä johtuvia nivelrikkomuutoksia. Ruotsissa kyynärnivelen kasvuhäiriö on vähentynyt roduissa, joissa kyynärniveliä

kuvataan. Tämä johtuu todennäköisesti siitä, että siellä käytetään näissä roduissa jalostukseen vain vähän muita kuin kyynärniveliin suhteeseen terveitä koiria. Jalostusarvoindeksit (BLUP-indeksit) tehostavat jalostusvalintaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran oman tuloksen lisäksi sen kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristötekijöiden vaikutusta. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria.

Kennelliitto rekisteröi kyynärnivelen tutkimustulokset:

Kyynärnivelen arvosteluasteikko on 1-3.

0 terve

1 Lievät muutokset. Yleensä pienet artroosimuutokset ensiksi sulkijalisäkkeen yläpinnassa (2 mm vahvuuteen saakka)

2 Edellä mainittuja muutoksia 5 mm saakka ja/tai muutoksia värttinäluun yläosassa, ja/tai koronoidi lisäkkeessä ja/tai lievää epämuodostumaa.

3 Edellistä ylittävät rappeutumismuutokset/voimakas nivelen epämuodostus

Kyynärkuvattuja koiria 2006–2011: pitkäkarvaiset 86 kpl = 48 % (syntyneitä 180), lyhytkarvaisia 38 kpl = 76 % (syntyneitä 50).

Pitkäkarvaiset			Lyhytkarvaiset		
0	83 kpl	97 %	0	38 kpl	100 %
1	3 kpl	3 %	1	0 kpl	0 %
2	0 kpl	0 %	2	0 kpl	0 %
3	0 kpl	0 %	3	0 kpl	0 %

Kyynärkuvattuja koiria 2000–2005 45 kpl = 30,8% (syntyneitä 146)

0	43 kpl	95,5 %
1	2 kpl	4,4 %
2	0 kpl	0 %
3	0 kpl	0 %

Kyynärkuvattuja koiria 1990–1999 14 kpl = 3,3% (syntyneitä 427)

0	12 kpl	85,7 %
1	2 kpl	14,3 %
2	0 kpl	0 %
3	0 kpl	0 %

Lähde: KoiraNet.

Jalostukseen käytettävien pyreneittenpaimenkoirien tulee olla virallisesti kyynärtutkittuja. Jalostukseen käytettävän koiran kyynärtutkimuksen tulos saa olla korkeintaan 1/1. Tällöin toisen osapuolen tulee olla kyynäriiltään terve.

Polvet

Polvilumpion sijoiltaan meno eli patellaluksaatio

Patellaluksaatio eli polvilumpion sijoiltaan meno luokitellaan vakavuusasteisiin 1-4 astetta:

0 Terve

Aste 1: Polvilumpio on lähes normaali. Polvilumpiota voidaan liikutella helpommin kuin normaalisti ja patella saadaan luksoitumaan, mikäli polvea samalla ojennetaan. Patella saattaa luksoitua ajoittain, mutta se palautuu itsestään paikalleen. Polvilumpion suoran siteen kiinnityskohta saattaa olla lievästi kiertynyt.

Aste 2 Polvilumpio on tavallisesti paikoillaan raajan ollessa ojennettuna. Lumpio luksoituu polvea koukistettaessa tai rotatoitaessa (kierrettäessä) ja pysyy poissa telaurasta, kunnes se asetetaan takaisin paikoilleen. Sääriluun (tibian) yläosa on kiertynyt jopa 30 astetta sisäänpäin.

Aste 3 Polvilumpio on yleensä luksoituneena. Lumpio saadaan asetettua tilapäisesti paikoilleen. Sääriluun kiertynyt jopa 30–60 astetta.

Aste 4 Polvilumpio on pysyvästi sijoiltaan, eikä se pysy telaurassa ilman leikkausta. Sääriluun yläosa kiertyy jopa 90 astetta.

Polvinivelen rakenteelliset heikkoudet altistavat patellaluksaatiolle eli polvilumpion sijoiltaan menolle. Jalka-asento on virheellinen ja polvilumpion telaurat ovat liian matalat. Patellaluksaatiota esiintyy suhteellisen runsaasti kääpiöroduilla ja sellaisilla suuremmilla roduilla, joilla on suora takajalka. Vika on periytyvä, mutta periytyvyyden mekanismi ei ole tiedossa. Pienikokoisilla roduilla polvilumpio luksoituu yleensä sisäänpäin (mediaalisesti).

Patellaluksaatio on synnynnäinen ja jaetaan vian vakavuuden perusteella neljään eri asteeseen. Eläinlääkäri tutkii polvet tunnustelemalla. I-asteen luksaatiot ovat tavallisesti oireettomia eivätkä kaipaavat hoitoa. II- ja III-asteen luksaatioissa koiralla havaitaan selviä liikkumisvaikeuksia. Ravatessaan koira koukistaa hetkittäin raajaansa sen sijaan että tukeutuisi sillä maahan (polvilumpio on luiskahtanut pois paikoiltaan), ja jatkaa sitten normaalia ravia (polvilumpio on palautunut paikoilleen). IV-asteen luksaatioissa polvilumpio on pysyvästi pois paikoiltaan. Usein oireet huomataan tapaturman jälkeen, vaikka kyseessä on synnynnäinen vika. Patellaluksaatio voi myös pahentua eikä nuorena saatu tulos ole välttämättä lopullinen.

Lievien patellaluksaation muotojen hoidoksi riittää yleensä lepo ja kipulääkitys. Vaikeat patellaluksaatiot on hoidettava kirurgisesti. Vaikeimman asteen luksaatioissa hoito voi vaatia useita leikkauksia ja ennuste voi olla huono. Muutamat rodut kuuluvat patellaluksaation osalta PEVISA:aan.

Suomessa tiedossa on terveystarkastusten kautta kolme (3) polvilumpion sijoiltaan menon vuoksi leikattua pitkäkarvaista pyreneittenpaimenkoiraa. Leikatuista koirista ei ole tehty virallista polvitutkimusta, joka olisi toimitettu Kennelliittoon. Yhdeltä (1) pitkäkarvaiselta on operoitu polven eturistisiteet TTA-tekniikalla.

Polvitutkittuja koiria 2006–2011: pitkäkarvaiset 84 kpl = 47 % (syntyneitä 180), lyhytkarvaiset 36 kpl = 72 % (50)

Pitkäkarvaiset			Lyhytkarvaiset		
0	81 kpl	96 %	0	36 kpl	100 %
1	3 kpl	4 %	1	0 kpl	0 %
2	0 kpl	0 %	2	0 kpl	0 %
3	0 kpl	0 %	3	0 kpl	0 %

Polvitutkittuja koiria 2000–2005 46 kpl = 31,5% (syntyneitä 146)

0	45 kpl	97,8 %
1	1 kpl	2,2 %
2	0 kpl	0 %
3	0 kpl	0 %

Polvitutkittuja koiria 1990–1999 75 kpl = 17,6% (syntyneitä 427)

0	74 kpl	98,7 %
1	1 kpl	1,3 %
2	0 kpl	0 %
3	0 kpl	0 %

Lähde: KoiraNet.

Jalostukseen käytettävien pyreneittenpaimenkoirien tulee olla virallisesti polvitutkittuja. Jalostukseen käytettävän koiran polvitutkimuksen tulos saa olla korkeintaan 1/1. Tällöin toisen osapuolen tulee olla polviltaan terve.

Silmät

HC = hereditary cataract/perinnöllinen harmaakaihi

Kaihi eli katarakta tarkoittaa mykiön erilaisia samentumia, jossa yleensä sairaus etenee, näkö heikkenee ja lopulta koira sokeutuu, jos linssit samentuvat täysin. Kaihia ei voida parantaa, mutta koirillekin voidaan silmäkirurgisesti laittaa keinolinssi. Yleensä kuitenkin vain poistetaan samentunut linssi.

Kaihin periytymismekanismi on epäselvä. Viimeaikaisten silmäpeilaustulosten perusteella on kaihi varteenotettava ja seurattava uhka pyreneittenpaimenkoirien perinnöllisenä sairautena.

Vuoden 2011 loppuun mennessä silmäpeilauksista on löytynyt yhdeksän (9) perinnöllistä kaihitapausta pitkäkarvaisista ja yksi kataraktaepäily lyhytkarvaisella.

Silmäpeilauksia on tehty seuraavasti vuonna 2006–2011 syntyneille koirille:

Pitkäkarvaiset, kataraktat

vuosi	syntyneet	tutkitut kpl	tutkitut %	Kortikaalinen katarakta	Linssin etuosan saumalinjan katarakta	Posterior polaarinen katarakta
2006	33	27	82 %	1	1	1
2007	40	28	70 %			
2008	24	14	58 %			
2009	23	8	35 %			
2010	27	16	59 %			
2011	33	26	79 %			

Pitkäkarvaiset, muut silmäsairaudet

vuosi	syntyneet	tutkitut kpl	tutkitut %	Distiachis	Makroblepharon	PHTVL/PHTV	CEA/CRD, CH	Puutteellinen kyynelkanavan aukko
2006	33	27	82 %	1	1	1 x sairauden aste	1	1
2007	40	28	70 %			1 x diagnoosi avoin	1	1
2008	24	14	58 %					
2009	23	8	35 %					
2010	27	16	59 %					
2011	33	26	79 %					

Lyhytkarvaiset

vuosi	syntyneet	tutkitut kpl	tutkitut %	Katarakta, jonka sij. ei ole määriteltä, epäilyt.	RD, multifokaali	Muu perinnöllinen silmäsairaus (nystagmus)
2006	10	8	80 %	1		
2007	4	4	100 %		1	
2008	7	7	100 %			1
2009	11	11	100 %			
2010	11	9	82 %			
2011	7	5	71 %			

Silmäpeilauksia on tehty seuraavasti vuonna 1995–2005 syntyneille koirille

vuosi	syntyneet	tutkitut kpl	tutkitut %	HC	CRD, CH	Coloboma
1993	60	4	7 %	1		
1994	40	5	12 %			
1995	50	17	34 %			
1996	37	6	16 %			
1997	30	10	33 %	2		
1998	49	12	24 %			
1999	24	4	17 %	1		
2000	32	10	31 %	1		
2001	11	3	27 %			
2002	39	11	28 %	1	3	
2003	17	10	59 %			
2004	23	9	39 %			
2005	24	2	8 %		1	1

Lähde: KoiraNet.

CEA = collie eye anomaly

COLLIE EYE ANOMALY (CEA) on ryhmä perinnöllisiä, synnynnäisiä, etupäässä silmänpohjan suonikalvon (koroidea) ja kovakalvon (sklera) vajaakehityksestä tai kehityshäiriöstä johtuvia muutoksia. Muutokset nähdään silmänpohjan oftalmoskooppisessa tutkimuksessa verkkokalvolla ja näköhermon päässä. Tämä syndrooma esiintyy pääasiassa collien sukuisilla koirilla. CH tai CRD on silmänpohjan suonikalvon synnynnäinen vajaakehitys (osa CEA-sairausyndroomaa), joka saattaa peittyä pigmentillä yli 10-viikkoisilla sairailta pennuilla. Siksi on erityisen tärkeää, että collien ja collien sukuisten rotujen pennut tutkitaan ensimmäisen kerran jo alle 10-viikkoisena ennen pentujen luovutusta. Lievä CH/CRD ei olennaisesti heikennä silmien näkökykyä. CH/CRD-muutokset eivät etene. Näköhermon pään coloboma aiheutuu synnynnäisestä, puutteellisesta, sikiöaikaisen näköhalkion sulkeutumisesta. Coloboma on myös osa CEA-sairausyndroomaa. Suuri näköhermonpään coloboma heikentää selvästi silmän näkökykyä. Lisäksi suuri coloboma saattaa aiheuttaa verkkokalvon irtauman, joka sokeuttaa silmän. CEA:n on epäilty periytyvän polygeenisesti tai autosomaali resessiivisesti. CEA-muutoksiin ei ole hoitoa.

Vuoteen 2011 mennessä on peilauksissa löytynyt viisi (5) CEA, CRD/CH sekä yksi (1) coloboma pitkäkarvaisilla pyreneittenpaimenkoirilla.

PHTVL/PHTV

on kirjainlyhenne sairauksista, joissa linssin ja silmänpohjan välinen sikiöaikainen verisuoniverkosto ei surkastu normaalisti syntymän jälkeen. Löydös jaetaan vakavuudeltaan kuuteen asteeseen, joista aste 6 tarkoittaa sitä, että silmä on sokea. Lievimässä asteessa (1) näkyy linssin takapinnalla ainoastaan pieniä pigmenttipisteitä, jotka eivät vaikuta näkökykyyn eivätkä muutokset pahene iän myötä. Vakavammassa asteissa muutokset voivat aiheuttaa linssin lisääntyvää samentumista. Dobermannilla autosomaali dominantti periytyvyys, jossa epätäydellinen penetraatio.

Pitkäkarvaisilla pyreneittenpaimenkoirilla on todettu yksi (1) PHTV/PHTV tapaus sekä yksi (1) epäily.

RD

jaetaan kolmeen muotoon, multifokaaliin (MRD), geografiseen (GRD) ja totaaliseen (TRD). MRD:ssa verkkokalvolla näkyy yksittäisiä poimuja, jotka syntyvät verkkokalvon paikallisen virhekehityksen seurauksena. Poimujen määrä voi vaihdella. MRD ei vaikuta näkökykyyn. GRD:ssa verkkokalvo on väärin kehittynyt laajemmalla alueella, mikä voi vaikuttaa koiran näkökykyyn ja TRD:ssa verkkokalvo on kokonaan irtautunut, mikä aiheuttaa silmän täydellisen sokeuden. MRD-muutokset eivät pahene iän myötä, vaan saattavat pikemminkin osittain hävitä näkyvistä vanhemmiten. GRD:aan saattaa iän myötä liittyä paikallista verkkokalvon rappeumaa muutoksen alueella. Useilla roduilla RD:n on todettu periytyvän väistyvästi. Eri RD-muotojen välistä geneettistä yhteyttä ei tunneta.

Yhdellä (1) lyhytkarvaisella on todettu RD, multifokaali.

DISTICHIASIS/EKTOOPPINEN CILIA

Ylimääräiset ripset, jotka tulevat ulos joko normaalin ripsirivin sisäpuolelta luomen reunasta (distichiasis) tai luomen sisäpinnalta (ektooppinen cilia). Caruncular trichiasis tarkoittaa silmän sisänurkan ihon karvoja, jotka kääntyvät sarveiskalvon sisänurkan päälle ärsyttäen silmää. Luomen reunasta kasvavat ripset voivat kaartua ulospäin normaalien ripsien tavoin tai ne kääntyvät sisäänpäin kohti sarveiskalvoa. Ripset voivat olla pehmeitä tai kovia. Etenkin luomen sisäpinnan läpi suoraan sarveiskalvoa vasten kasvava ripsi voi aiheuttaa sarveiskalvon vaurioitumisen. Tämä ilmenee silmän siristelynä ja ylimääräisenä kyynelvuotona. Silmän sarveiskalvon pinnalla 'uivat', pehmeät distichiasis-ripset eivät yleensä aiheuta oireita. Oireilevilta koirilta ripsiä voidaan poistaa nyppimällä, jolloin ne kasvavat uudestaan tai poistaa ne pysyvästi polttamalla tai leikkauksella. Vaiva on selvästi periytyvä, mutta periytymismekanismi ei ole tiedossa. Luokitellaan nykyään silmätarkastuksissa lieviin, kohtalaisiin ja vakaviin muotoihin.

Yhdellä (1) pitkäkarvaisella pyreneittenpaimenkoirilla on todettu distichiasis.

Makroblepharon = liian suuri luomivako

Liian suuri luomirako on melko tavallinen löydös erityisesti suurilla koiraroduilla. Pahimmillaan luomiraot ovat niin suuret, että ala- ja yläluomi ovat keskeltä ulos- ja reunoilta sisäänkiertyvät. Tällöin luomien rakenne muistuttaa timanttia ja siitä käytetäänkin diamond eye -nimitystä.

Makroblepharonia voi esiintyä myös kääpiöroduilla. Näillä on usein suhteessa liian matala silmäkuoppa ja liian suuri silmämuna. Tällaisella potilaalla ilme on lepotilassakin "pelästynyt tai mulkoileva" johtuen valkean

kovakalvon ("valkuaisen") näkymisestä kauttaaltaan silmän reunoilla. Luomien sulkeminen voi olla hidasta / puutteellista ja sarveiskalvon vauriot tyypillisiä. Pahimmillaan liian suuret luomiraot yhdessä matalan silmäkuopan ja liian suuren silmämunan kanssa altistavat silmän ulospullahdukselle (proptosis) tappelun / kolarin yhteydessä.

Yhdellä (1) pitkäkarvaisella pyreneittenpaimenkoiralla on todettu makroblepharon.

PRA

PRA eli etenevä verkkokalvon surkastuma tuhoaa silmän valoa aistivia soluja. Kyseessä on ryhmä sairauksia, jotka ovat eri geenien aiheuttamia. PRA:ta on montaa tyyppiä, eri rotujen PRA:t ovat erilaisia ja jopa samassa rodussa voi olla useita eri muotoja. PRA on löydetty yli 100 rodulla ja näistä ainakin 22:lla mutaatio on voitu paikallistaa. Se voi esiintyä millä tahansa rodulla. Yleisin periytymismekanismi on autosomaalinen resessiivinen. Kliinisten oireiden ilmenemistä ja eteneminen vaihtelevat liittyen PRA-muodon syntymekanismiin. Hyvin nuorella koiralla esiintyvä PRA:n muoto liittyy vääränlaiseen näköhermosolujen kehitykseen. Myöhemmällä iällä alkavassa PRA:ssa sen sijaan näköhermosolut kehittyvät normaalisti, mutta alkavat rappeutua. Useimmissa PRA:n muodoissa koira muuttuu ensin hämärässä epävarmaksi ja pelokkaaksi. Tämä johtuu hämäränäössä tärkeiden verkkokalvon sauvasolujen surkastumisesta. Myöhemmin koira sokeutuu kokonaan verkkokalvon tappisolujen surkastuessa. Silmäterä on laaja ja silmänpohjan lisääntynyt heijaste näkyy erityisen selvästi valon kohdistuessa laajentuneeseen mustuaiseen. PRA:han ei ole hoitoa, mutta tutussa ympäristössä sokeakin koira voi pärjätä erittäin hyvin. Kokeellisesti koirille on käytetty geeniterapiaa näköhermosolujen perinnöllisessä sairaudessa, jossa periyttävä geeni on tunnettu. Diagnoosi tehdään yleensä silmänpohjan oftalmoskooppisessa tutkimuksessa. Verkkokalvon sähköisessä tutkimuksessa (ERG) voidaan havaita muutoksia näköhermosoluissa jo ennen oftalmoskooppisessa tutkimuksessa nähtäviä selviä verkkokalvon rappeutumamuutoksia.

Jalostukseen käytettävien pyreneittenpaimenkoirien tulee olla virallisesti silmäpeilattuja. Silmäpeilaus ei saa olla yhtä vuotta vanhempi astutushetkellä eikä sen tule osoittaa perinnöllisen sairauden merkkejä. 1.1.2012 jälkeen Suomessa syntyneet, jalostukseen käytettävät koirat tulee olla myös pentupeilattu ennen 10 viikon ikää.

Perinnöllisiksi silmäsairauksiksi luokitellaan katarakta milloin se ei ole todistettavasti seurausta traumasta, PRA, linssiluksaatio, CEA:n coloboma- ja ablaatioasteet, PHTVL/PHPV asteet 3-6 sekä RD:n asteet 2 ja 3 (GRD ja TRD). Myös autoimmuuniperäinen keratoconjunctivitis sicca katsotaan jalostuksesta poissulkeviksi viaksi. Koiria, joilla on muu silmälofydös, voidaan käyttää harkiten jalostukseen. Käytettäessä jalostukseen koiraa, jolla on lieväksi määritelty silmäsairaus, tulee toisen osapuolen olla kyseisen vian suhteen silmiltään terve.

Lähde: KoiraNet.

Hermostolliset sairaudet

Epilepsia

Epilepsia on toistuvia kohtauksia aiheuttava aivojen sähköisen toiminnan häiriö, joka on koiran yleisin neurologinen sairaus. Kohtauksien luonne vaihtelee ja koiralla voi olla tajunnan, motoriikan, sensorisen toiminnan, autonomisen hermoston ja/tai käyttäytymisen häiriöitä. Kohtauksen aikana koira voi olla tajuissaan tai tajuton. Jos koko koira kouristelee, puhutaan yleistyneestä kohtauksesta. Kohtaus voi esiintyä myös paikallisena, jolloin vain yksi lihasryhmä, esimerkiksi koiran raaja tai raajat kouristelevat. Paikallisalkuinen kohtaus voi laajeta yleistyneeksi kohtaukseksi. Kohtauksen luonne riippuu purkauksen lähtöpaikasta aivoissa ja sen leviämisestä. Epilepsiaa sairastavaa koira ei saa käyttää jalostukseen. Samoin on vältettävä sellaisten riskilinjojen yhdistämistä, joiden tiedetään tuottaneen epileptikkojäkeläisiä, niin kauan, kun rodulle ei ole olemassa geenitestiä, jonka avulla sairauden kantajuus voidaan todeta.

Ensimmäinen epilepsia-kohtaus tulee useimmiten nuorena, 1-5 -vuotiaana, mutta perinnöllinen epilepsia voi alkaa missä iässä hyvänsä. Samantyyppisiä kohtauksia voivat aiheuttaa myös muut sairaudet kuin epilepsia. Epilepsiadiagnoosi pohjautuu muiden sairauksien poissulkemiseen. Siksi koirasta otetaan virtsa- ja verinäytteitä ja tehdään neurologinen tutkimus. Jollei muuta selittävää syytä löydy, koira sairastaa epilepsiaa. Epilepsiaa ei voida parantaa, vaan koira tarvitsee lääkitystä koko loppuelämänsä ajan. Lääkityksen aloituspäätökseen vaikuttaa kohtauksien esiintymistiheys ja vakavuus. Lääkityksen avulla epilepsia-kohtausten esiintymistä voidaan ensiintymistä odottaa, kohtauksia lieventää ja niiden kesto lyhentää. Joskus kohtaukset saadaan lääkityksellä kokonaan loppumaan.

Pyreneittenpaimenkoirilla esiintyy jonkun verran epilepsiaa. Se on tietyissä linjoissa yleisempää, joten sitä on pidettävä perinnöllisenä ongelmana. Pyreneittenpaimenkoirilla epilepsian puhkeamisikä on korkeahko, noin 5-6 vuotta. Useimmilla koirilla kohtaukset olivat lieviä ja niitä oli harvoin (2-4 kertaa/v) ja ne eivät mitenkään haittaa koiran arkielämää. Joukossa on ollut myös koiria, jotka saavat paljon yleistyneitä kohtauksia ja koiria, joilla on jatkuva lääkitys. Vanhemmiten useimmilla koirilla kohtaukset ovat lisääntyneet ja kohtausten kesto pidentynyt. Vain muutama koira on jouduttu lopettamaan epilepsian takia.

Terveyskyselyssä jalostustoimikunta on saanut tiedot 12 epilepsiatapauksesta. Tiedossa on yhteensä 36 epileptistyyppistä kohtausta saavaa koiraa. Pyreneittenpaimenkoirat ovat mukana Hannes Lohen johtamassa suomalaisessa tutkimusprojektissa, jossa etsitään perinnöllistä epilepsiaa aiheuttavaa geenivirhettä.

Sydänsairaudet

PDA =patentti ductus arteriosus/avoin valtimotiehyt, joka on synnyinäinen sydämen ja suurimpien verisuonten epämuodostuma. Vika on geneettinen, mutta sen periytymismekanismeja ei tiedetä. PDA:n katsotaan olevan periytymistavaltaan nk. kynnysominaisuus. Leikkaushoito on mahdollinen.

Terveyskyselyistä saatujen tietojen mukaan Suomesta on tiedossa 10 kpl eriasteista PDA:ta, sivuääniä sydäimestä on kuulunut kolmella (3) pitkäkarvaisella kuin myös vanhuuden läppävikaa, tarkemmin määrittelemätön sydänvika on todettu kahdella (2) ja sydämen vajaatoiminta yhdellä (1) koiralla. Yhdellä (1) lyhytkarvaisella on todettu sivuääniä sekä läppävikaa.

Autoimmuunisairaudet

Autoimmuunisairauksilla tarkoitetaan sairauksia, joissa kehon oma puolustusjärjestelmä alkaa virheellisesti hyökätä omaa elimistöään vastaan. Näiden sairauksien syynä on elimistön kykenemättömyys normaaliin immuunipuolustukseen.

Tällaisten sairauksien periytymistapaa ei täysin tunneta, mutta alttius näille sairauksille periytyy. Lisäksi ympäristötekijöillä saattaa olla vaikutus sairauden puhkeamiseen. Oireet voivat olla hyvin moninaisia ja epämääräisiä. Diagnoosin teko on hyvin vaikeaa. Autoimmuunisairauksia ovat mm. kilpirauhasen vajaatoiminta, SLE, KCS ja vaskuliitti.

SLE=systemic lupus erythematosus

Sidekudostauti, joka aiheuttaa tulehdusta kehon eri osissa, ihossa, nivelissä ja usein myös sisäelimissä. Se voi olla joko lievänä tai rajuna muotona. Syy on tuntematon, mutta useita eri tekijöitä epäillään aiheuttajiksi, mm. geneettiset, hormonaaliset ja ympäristötekijät, kuten infektiot, stressi, jotkut lääkeaineet, huono yleiskunto ja muut mahdolliset sairaudet. Yksi (1) pyreneittenpaimenkoira on sairastanut SLE:tä.

KCS= keratoconjunctivitis sicca eli kuivasilmä

Kyseessä on sarveis- ja sidekalvon krooninen tulehdus jonka aiheuttaa riittämätön kyyneleritys josta seuraa pintasolujen sarveistuminen. Tämä on koirilla hyvin yleinen vaiva, joka saattaa syntyä jonkun virussairauden myötä, aineenvaihdunnan, kuten kilpirauhasen vajaatoiminnan seurauksena tai silmävammojen ja infektioiden seurauksena. Taustalla voi olla immunologinen syy, joka estää kyynelrauhan toiminnan. Viimeaikaiset tutkimukset osoittavat, että tätä muotoa esiintyy kastroiduilla eläimillä. Vaikuttaisi siltä, että sukupuolihormoneilla olisi suojaava vaikutus. Useinkaan ei selviä onko kyseessä autoimmuunisairaus vai jostain muusta syystä johtuva kuivasilmä.

Pyreneittenpaimenkoirilla on tiedossa kaksi (2) KCS-tapausta. Lisäksi yksi eläinlääkäriasema ilmoitti hoitaneensa rodun edustajien monenlaisia erilaisia silmävaivoja. Useammalla oli esim. kuivasilmä ja tulehduksia.

Vaskuliitti

Vaskuliitti on pienten verisuontien tulehdus ruumiin ääriosoissa. Se aiheuttaa purppuranvärisiä tai punaisia laikkuja, jotka yleensä häviävät ajan myötä itsestään.

Tiedossa on yksi (1) varma diagnosoitu tapaus ja kaksi (2) samantyyppistä lievemmin oirein ilman diagnoosia. Kaikki kolme tapausta ovat saman pentueen koiria.

Kilpirauhasen vajaatoiminta

Kilpirauhasen vajaatoiminta (hypotyreoosi) johtuu liian alhaisesta kiertävien kilpirauhashormonien määrästä. Kilpirauhasen vajaatoiminta on koiran yleisin sisäerityssairaus. Sairauden esiintyvyys on keskimäärin 0,2 –

0,4 % kaikista koirista, mutta joissakin roduissa esiintyminen on huomattavasti yleisempää. Kilpirauhasen vajaatoiminnan taustalla on tavallisimmin immunologinen kilpirauhasen tulehdusreaktio, lymfosytaarinen tyreoidiitti. Kilpirauhasen vajaatoiminta on autoimmuunisairaus, jolla on geneettistä taustaa. Kilpirauhasen vajaatoimintaa sairastavaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Kilpirauhasen vajaatoimintaa poteva koira on tyypillisesti kooltaan keskikokoinen tai suuri ja iältään keski-ikäinen (4-11 -vuotias). Kliiniset oireet kehittyvät, kun noin 75 % kilpirauhaskudoksesta on tuhoutunut, joten sairaus on voinut olla olemassa kuukausia tai vuosia ennen oireiden puhkeamista. Riskiroitujen yksilöt voivat sairastua muita nuorempina, mutta vajaatoiminta on harvinainen alle kahden vuoden ikäisillä koirilla.

Kilpirauhashormonia tarvitaan kaikkialla elimistössä aineenvaihdunnan ylläpitämiseen. Siksi vajaatoiminnan oireet ovat moninaiset. Aineenvaihdunnan hidastumiseen liittyvät oireet, kuten uneliaisuus, lihavuus ja liikunnan siedon aleneminen, ovat yleisimmät. Lähes yhtä paljon esiintyy iho-oireita, kuten karvapeitteen ohenemista, kaljuutta ja huonokuntoisuutta sekä ihon tummumista, seborreaa ja pinnallisia ihotulehduksia. Edellä mainittuja harvemmin esiintyy hermostollisia, silmiin, sydämen toimintaan, käyttäytymiseen, lisääntymiseen tai ruuansulatuskanavan toimintaan liittyviä oireita.

Kilpirauhasen toiminnan mittaamiseen on käytössä useita eri testejä, joista tavallisimmin käytetään T4 ja TSH määrytyksiä. Jos tulos on ristiriitainen, uusintatutkimus suoritetaan 4-8 viikon kuluttua tai määritetään vapaa-T4 pitoisuus. Lymfosytääristä tyreoidiittia epäiltäessä voidaan mitata tyreoglobuliinivasta-aineiden määrä (TGA). Negatiivinen tulos ei kuitenkaan sulje pois autoimmuunityypin sairautta. Hoitona käytetään elinikäistä levotyroksiinikorvaushoitoa.

Kilpirauhasen vajaatoiminta on diagnosoitu yhdellä (1) pitkäkarvaisella ja kolmella (3) lyhytkarvaisella pyreneittenpaimenkoiralla. Tiedot ovat peräisin terveystarkastuksista ja kasvattajalta.

Muita tavattuja vikoja

Suu, hampaisto ja leuat

Purentaviat:

Alapurenta 8 kpl, vino parenta 3 kpl, yläparenta 1 kpl

Vuodesta 2006 vuoden 2012 elokuun loppuun mennessä tuli ilmi pitkäkarvaisissa kaksi alapurentaa, yksi yläparenta ja yksi vinopurenta, lyhytkarvaisissa yksi alapurenta.

Hammaspuutokset

Neljällätoista (14) koiralla on hammaspuutoksia, joista kolmella on puutos etuhampaissa. Kolmella koiralla on useamman kuin 1-3 hampaan puutos. Vuodesta 2006 vuoden 2012 elokuun loppuun mennessä tuli ilmi pitkäkarvaisissa hammaspuutoksia 15 koiralla, lyhytkarvaisilla viidellä koiralla.

Suulakihalkiot

Suuntelossa esiintyy joskus epämuodostumia. Useimmiten ne ovat suulakihalkioita. Suulakihalkiolla tarkoitetaan kehityshäiriötä, jossa suuntelon kattoon jää avanne ja suora yhteys nenäonteloihin. Syyinä pidetään mm geenivirhettä, lääkkeiden tai myrkköjen vaikutusta sikiökauden aikana. Tähän asti tätä ei ole pidetty perinnöllisenä vikana. Teoriassa ongelma on kirurgisesti korjattavissa. Suomessa on tiettävästi syntynyt yksi halkiopentu vuosien saatossa.

Muut

Yhdellä (1) koiralla oli alaposkihampaiden (P1) epämuodostuma, jonka seurauksena hampaiden juuret tulehtuivat ja aiheuttivat hammasfistelin. Hampaat poistettiin leikkaamalla.

Allergiat

Vain neljällä (4) koiralla ilmoitettiin mahdollisesti olevan allergiaa, joista kolme (3) oli ruoka-aineille. Yksi oli käytetty allergiatesteissä. Muutoin asian oli huomoinut koiran omistaja. Vuodesta 2006 vuoden 2012 elokuun loppuun mennessä tuli ilmi molemmissa muunnoksissa yksi allerginen koira.

Maha-, ja suolistosairaudet

Muutamia anaalirauhasongelmia.

Kaksi herkkämahaista.

1 kpl synnynnäinen mahaportin ahtauma

Munuais- ja virtsaongelmat

Kolmella (3) koiralla oli ollut munuaistulehdus. Yhdellä koirista oli vakava munuaistulehdus. Tässä tapauksessa epäiltiin autoimmuunisairautta. Muutamalla koiralla oli ollut kiteitä virtsassa. Yhdellä uroksella oli pidätyskykyongelmia, jotka eivät liittyneet kastrointiin. Ne pysyivät kurissa C-vitamiinilla.

Syöpä

Kahdeksalla (8) koiralla ilmoitettiin olleen syöpä. Kaikki syövät olivat erityyppisiä ja eri elimissä.

Häntämutkat/luonnontöpöt

Pyreneittenpaimenkoira on ollut tyypistettävä rotu niin hännästään kuin korvistaankin. Vuoden 2004 toukokuussa Ranskassa, rodun emämaassa astui voimaan korvien tyypistämiskielto. Häntiä saa edelleenkin tyypistää. Moni ranskalainen kasvattaja kuitenkin jättää hännätkin tyypistämättä.

Rotuumme syntyy myös luonnontöpöhäntäisiä koiria. Töpöhäntäisellä koiralla häntä voi olla minkä mittainen tahansa, pelkästä kuopasta lähes täysimittaiseen.

Häntämutkat (normaalimittaisissa hännissä) ja luonnontöpöhännät vuodesta 1986 alkaen.

häntämutkia 12 kpl
luonnontöpöjä 32 kpl

Tilastot 2006-2012 elokuun loppuun tulleissa vastauksissa

Pitkäkarvaiset	lyhytkarvaiset
häntämutkia 15 kpl	2 kpl
luonnontöpöjä 5 kpl	2 kpl

Muut

Napatyrät 7 tapausta. Napatyrää pidetään synnynnäisenä, perinnöllisenä vikana. Napatyrät voivat olla hyvin erikokoisia. Vika voidaan tarvittaessa korjata kirurgisesti. Jalostustoimikunnan tiedossa ei ole yhtään leikattua napatyrää.

Lähde: Terveyskysely.

Tietoa ulkomailta

Lonkkakuvaukset ovat yleisimmin tehtyjä terveystutkimuksia rodussa. Rodun kotimaassa Ranskassa lonkkia kuvataan kannan kokoon nähden vähän. Huonoja tuloksia ei yleensä lähetetä lausuttavaksi ja arvostelu poikkeaa suomalaisesta, joten tilastoja ei voi täysin verrata omiimme. Sveitsissä tiukkeni vastikään lonkkien arvostelu ja he tekivät vertailun lähettämällä kuvia lausuttavaksi Ranskaan ja Saksaan. Kaikissa tapauksissa tulos oli tiukin Sveitsissä. Myös Suomesta ja muista Pohjoismaista on lähetetty lausuttavaksi lonkkakuvia Ranskaan ja yleensä ne saavat siellä paremman arvion.

Ohessa tilastoja Ranskasta ja Ruotsista molemmat muunnokset samaan laskettuna.

Ranska 2010	Ranska 2009	Ruotsi	2010	Ruotsi 2009
A 48 kpl	A 57 kpl	A	10 kpl	A 4 kpl
B 7 kpl	B 11 kpl	B	10 kpl	B 5 kpl
C 7 kpl	C 3 kpl	C	7 kpl	C 2 kpl
D 1 kpl	D 5 kpl	D	3 kpl	D 3 kpl
E 0 kpl	E 4 kpl	E	2 kpl	E 0 kpl

Ruotsi

Ruotsissa tutkitaan pääasiassa vain lonkkia. Suositusten mukaan jalostukseen voi käyttää A-B -lonkkaisia koiria, C-lonkkaisia tietyin ehdoin. Vuosilta 2010-2011 löytyy muutama kyynärkuvaustulos sekä joitain polvitarkastustuloksia. Muutamia 1-tuloksia löytyy molemmista. Kolme (3) koiraa on silmäpeilattu ja todettu terveeksi. Ruotsin terveystutkimuksen kautta on tullut tieto kahdesta (2) PDA-tapauksesta.

Sveitsi

Yksi PRA-tapaus, kaihia, joitakin sesam-luun eli papuluun murtumia, epilepsiaa, sydänongelmia, kilpirauhasen vajaatoimintaa (2 kpl) ja vain muutamia allergisia tapauksia.

Iso-Britannia

Jonkun verran lonkkanivelen kasvuhäiriötä, epilepsiaa ja PDA:ta on tullut esille. Jalostuskoirilta vaaditaan lonkkakuvaus.

Saksa

Saksan rodun pääyhdistyksestä saadun tiedon mukaan terveystarkastukseen vastanneista noin tuhannella (1000) pyreneittenpaimenkoiralla ei ole mitään terveysongelmia. Koko kanta on noin 1 700 yksilöä. Tieto tuntuu uskomattomalta. Pyydettyäessä Saksasta ei saatu tilastoja lonkkatuloksista. Saksalaisten kasvattajien mukaan kuitenkin esimerkiksi kaihia on tullut esiin ja siellä tehdään järjestelmällisesti peilauksia. Ohjeistuksen mukaan kaihidiaagnoosin saanutta koira saa käyttää jalostukseen, jos toinen osapuoli on 7-vuotiaana terve kaihin osalta. Yksi PRA-tapaus Saksasta myös tiedetään.

Lähteet: The Pyrenean Sheepdog Club of Great Britain, Réunion des Amateurs de Chiens Pyrénéens (Ranska), Club Berger des Pyrénées (Saksa), Club Berger des Pyrénées (Ruotsi), yksittäinen sveitsiläiskasvattaja.

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Tilasto on vuosina 1998-2011 syntyneistä pitkäkarvaisista pyreneittenpaimenkoirista. Kuolinsyyt ovat hajautuneet moneen eri syyhyn, siksi tässä esitetään ne kaikki. Vanhuuden vuoksi lopetettujen koirien keski-ikä on korkea. Tiedetäänkin paljon pitkäkarvaisia, jotka ovat saavuttaneet jopa 16 vuoden iän eli pyreneittenpaimenkoiraa voidaan pitää pitkäikäisenä rotuna.

Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Yhteensä
Hengitystiesairaus	10 vuotta 1 kuukautta	1
Immunologinen sairaus	8 vuotta 5 kuukautta	2
Kasvainsairaudet, syöpä	12 vuotta 4 kuukautta	2
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	12 vuotta 10 kuukautta	2
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	5 vuotta 2 kuukautta	1
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	11 vuotta 9 kuukautta	3
Muu sairaus, jota ei ole	2 vuotta 1 kuukautta	3
Petovahinko	14 vuotta 7 kuukautta	1
Sydänsairaus	7 vuotta 1 kuukautta	1
Tapaturma tai liikennevahinko	7 vuotta 1 kuukautta	3
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	14 vuotta 1 kuukautta	19
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	8 vuotta 2 kuukautta	10
Kaikki yhteensä	10 vuotta 9 kuukautta	48

Lähde: KoiraNet.

4.3.4 Lisääntyminen

Pyreneittenpaimenkoira on hyvä synnyttäjä ja sen kyky lisääntyä luonnollisesti on erinomainen. Synnytykset ovat yleensä ongelmattomia. Lisäksi se on hyvä emo ja hoivaa pentunsa erinomaisesti. Muutama keisarinleikkaus on jouduttu tekemään pitkäkarvaisille kuin myös kahdelle lyhytkarvaiselle, toisessa tapauksessa polttoheikkouden vuoksi, toisessa ison pennun vuoksi. Yleisemmin syynä lienee synnytykskanavaan juuttunut kuollut pentu.

Eräällä nartulla on tavallista pidempi tiineysaika. Jälkimmäisestä astutuksesta oli kulunut 68 vrk, emo voi hyvin, mutta tehtiin keisarinleikkaus. Samainen narttu synnytti normaalisti toisella kerralla, kun maltettiin odottaa riittävän kauan.

Valeraskaudet:

Seitsemällä (7) nartulla oli lieviä valeraskauksia jotka eivät vaatineet hoitoa

Juoksut

Juoksujen väli oli 6-14 kk, painottuen 8-12 kk. Kahdella nartulla oli elämänsä aikana ollut vain yksi juoksu, ja kahdella ei juoksuja lainkaan.

Tyhjäksi jäämiset

Yksi (1) narttu oli jäänyt neljä kertaa tyhjäksi ja toinen kaksi kertaa. Muutamassa pentueessa on ilmoitettu olleen kuolleita pentuja.

Kivesongelmat 9 kpl (7 kpl kivespuutos ja 1 kpl hissikives, joka laskeutui paikalleen myöhemmin).

Astumisongelmat

Monet urokset ovat epävarmoja ja kaipaavat hieman henkistä tukea, varsinkin kokemattomat urokset, vanhemman nartun ollessa kyseessä. Lisäksi pyreneittenpaimenkoira on hyvin selvillä asemastaan laumassa ja ei näin ollen ole varma oikeudestaan astua. Monet urokset ovat erittäin tarkkoja oikeasta ajankohdasta ja häiriöttömästi ympäristöstä. Tämä lienee rotuominaisuus reaktioherkälle koiralle.

Todellisuudessa lisääntymisongelmia on varmasti enemmän kuin terveystarkastuksista on saatu tietoa. Näitä tietoja ei helposti julkisesti kerrota. Terveystarkastuksista tuli molemmissa muunnoksissa muutama kyllä-vastaus kysymykseen, oliko nartulla ongelmia pentujen hoidossa, mutta syytä ei kerrottu. Kaikki astutukset eivät ole onnistuneet luonnollisesti. Keinosiemennyksiäkin on jouduttu tekemään.

Lähde: Terveystarkastus.

Pentuekoot vuosilta 2002-2011

	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
Pitkäkarvaiset	4,0	2,8	3,5	5,0	3,4	3,8	3,7	3,6	3,0	3,9
Lyhytkarvaiset	4,0	5,0	4,0	5,0	-	5,0	5,0			

Lähde: KoiraNet.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Pyreneittenpaimenkoira on varsin terverakenteinen rotu eikä perusrakenteessa varsinaisesti ole epäterveitä piirteitä, jotka voisivat altistaa isoille ongelmille. Rodun sallittu kokoskaala on laaja, joten nartun ja uroksen iso kokoero voi aiheuttaa astutusongelmia. Joidenkin narttujen pieni koko saattaa myös aiheuttaa synnytysongelmia. Vaikka rotu on terverakenteinen, voi rotutyypillisten piirteiden liioittelu jalostuksessa ajan myötä aiheuttaa joitain ongelmia. Lyhytkarvaisilla mahdollinen rungon neliömäisyyden ja kulmauksien niukkuuden ylikorostus voisi aiheuttaa liikkumiseen jäykkyyttä, tehottomuutta, lihasten vähyyttä ja sitä kautta erilaisia tuki- ja liikuntaelinten ongelmia. Pitkäkarvaisilla taas rungon pituuden ylikorostaminen voisi aiheuttaa selkäongelmia.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä hyvinvointi- ja terveysongelmista

Rodun suppea kanta on iso haaste sairauksien vastustamisessa. Jalostusmateriaalia täytyy hankkia ulkomailta eikä ulkomaisten koirien taustoista aina ole helppoa saada luotettavaa tietoa. Terveystutkimuksia ei tehdä juuri missään yhtä laajasti kuin Suomessa eivätkä tulokset aina ole vertailukelpoisia suomalaisten tulosten kanssa. Sotien aiheuttama kannan kato ja rodun kotimaassa tapahtunut matadorurosten käyttö rodun ulkonäön vakiinnuttamisessa 70-luvulta alkaen ovat aiheuttaneet geenipoolin kaventumista ja edesauttaneet sairausgeenien lisääntymistä. Molemmilta karvamunnoksilta löytyy sukutauluistaan samoja koiria viimeistään 7-8 polvesta. Kannan jatkuvasti pienentyessä haasteet vain kasvavat. Rodun suurin uhka on ensisijaisesti kannan pienuus ja siitä aiheutuva sairauksien lisääntyminen.

Lonkanivelen kasvuhäiriö on rodun yleisin ja eniten hyvinvointia heikentävä sairaus tällä hetkellä. Tutkimusaktiivisuus on onneksi rodun piirissä lisääntynyt. Pitkäkarvaisista noin 50 % ja lyhytkarvaisista jopa yli 70 % kannasta on tutkittu viimeisen viiden vuoden aikana. Lonkkatulokset ovat jakautuneet vuosien varrella suhteellisen tasaisesti. Viimeisen 20 vuoden aikana pitkäkarvaisissa terveiden (A-B) osuus on pysynyt noin 50-60%:n välillä ja jotain edistymistä on nähtävissä kun vakava-asteisimpien (D-E) osuus on 2000-luvulla pienentynyt noin 10 %:lla 1990-luvun arvoista. Toisaalta 2000-luvun jälkimmäisen viiden vuoden aikana C-lonkkien osuus on kasvanut 10 %:lla A-B -lonkkien kustannuksella.

Joitain uusia epilepsiatapauksia tulee ilmi ajoittain. Rodulla epilepsia tyypillisesti tulee esiin vasta noin viiden ikävuoden jälkeen, joten mahdollisesti sairastunutta yksilöä on jo ehditty käyttää jalostukseen. Joitain riskikoiria maailmalta tiedetään, joten välttämällä varsinkin niiden kertautumista sukutauluissa, voidaan epilepsiaa yrittää välttää. Rotu kuuluu Hannes Lohen epilepsiatutkimuksen piiriin ja sitä kautta toivotaan joskus löytyvän hyvän työkalun (geenitesti) sairauden vastustamiseen.

Silmäsairauksista kaihia on todettu eniten. Kaihinkin vastustamista hankaloittaa se, että kaihi tulee yleensä esiin vasta noin 5-vuotiaana, joten koiraa on mahdollisesti ehditty käyttää jo jalostukseen. Suositeltavaa on peilata koira aikuisiällä useampaan kertaan, varsinkin jos sitä on käytetty jalostukseen.

Autoimmuunisairaudet on sairausryhmä joka nostaa päätään rodussa ja on myös kannan pienuudesta kumpuava ongelma. Kannan ollessa pieni ja siten rodun sisäisen sukulaisuusasteen ollessa suuri, vähenee rodun monimuotoisuus, mikä altistaa autoimmuunisairauksille. Kilpirauhasen vajaatoiminta on yksi niistä ja vaikka tapauksia rodussa on tullut ilmi virallisesti vasta muutamia, voidaan olettaa sairautta olevan enemmänkin. Kilpirauhasen vajaatoimintaa ei aina ole helppo diagnosoida sen oireiston vaihdellessa paljon yksilökohtaisesti. Suurin osa esille tulleista tapauksista on lyhytkarvaisia ja lähes kaikki erisukuisia koiria. Koska niiden kanta on pitkäkarvaisiakin pienempi, on huoli aiheellinen. Yhdistys on ollut tukemassa rodun edustajien osallistumista DLA-testaukseen, jonka tulosten odotetaan auttavan selvittämään pyreneittenpaimenkoirien geneettisen monimuotoisuuden tilaa sekä välttämään yhdistämisestä koiria, joiden geenit yhdessä aiheuttaisivat riskin autoimmuunisairauksien synnylle.

Lähteet:

KoiraNet Jalostustietojärjestelmä

Suomen Kennelliiton internet-sivujen artikkelit-osio.

Suomen Pyreneiläisten terveystarkkelyt

Silmäsairauskuvaus (makroblepharon):

http://www.apexvet.fi/webclinic/luomien_virheasennot.html

The Pyrenean Sheepdog Club of Great Britain

Réunion des Amateurs de Chiens Pyrénéens (Ranska)

Club Berger des Pyrénées (Saksa)

Club Berger des Pyrénées (Ruotsi)

4.4. ULKOMUOTO

Pyreneittenpaimenkoira on erittäin vanha perinteinen paimenkoira ja vaikka näyttelyissä usein suositaan elegantimpaa tyyppiä kuin työkoirissa, erot eivät ole niin suuria, eivätkä luonteet sellaisia, että ne vielä nykyaikana haittaisivat koirien työ- ja harrastuskäyttöä saati arkielämää. Voi todeta rodun olevan heterogeenisestä ulkonäöstään ja muutamista ”kosmeettisista” ongelmistaan huolimatta terve rotu, mitä ulkonäköön, rakenteeseen ja eri tyypeihin tulee.

Rotumääritelmän mukaan pyreneittenpaimenkoiran tulee olla pieneen kokoonsa ja painoonsa nähden tavattoman tarmokas. Aina valpas olemus sekä ovela ja epäluuloinen ilme, yhdessä erittäin eloisan liikehännän kanssa antavat tälle koiralle persoonallisen leiman, jota ei voi verrata mihinkään muuhun rotuun. Rodun yleisvaikutelmaan vaikuttaa poikkeuksellisen paljon luonne.

Pyreneittenpaimenkoira on hyvin epäyhtenäinen rotu ja koirayksilöt poikkeavat ulkonäöllisesti toisistaan hyvinkin paljon. Rotua ei kukaan ole tehnyt, vaan se on aikojen saatossa muotoutunut itsestään. Voidaan siis sanoa, että pyreneittenpaimenkoira on ollut aina.

Pyreneittenpaimenkoiralla ei saa olla liian korostuneita lihaksia, raskasta olemusta ja päätä. Myöskään erittäin kevytluustoisia, liian pieniä ja hentoja yksilöitä ei tulisi suosia. Rodun yleiskoon pieneminen nähdään ongelmana maailmanlaajuisesti. Pyreneittenpaimenkoiran koko rotumääritelmässä on hyvin väljä. Silti tuntuu, että rajojen sisäpuolella on vaikea pysyä. Tuoreimmassa rotumääritelmässä (2010) pitkäkarvaisen rotumuunnoksen nartun koon alarajaa on nostettu 38 senttimetrinä 40 senttimetriin. Muoti-ilmiönä on ollut nähtävissä ns. ”agilitypyreneittenpaimenkoirien” suosio. Suositaan yksilöitä, jotka ovat lähellä rodun säkäkorkeuden alarajaa tai jopa sen alapuolella. Näin varmistetaan koiran osallistuminen mediluokkaan.

Pyreneittenpaimenkoira on keskikokoisista paimenkoiraroduista kevytluustoisin ja elegantein. Ongelmana onkin pitää rakenne riittävän vahvana ja samalla olemus riittävän keveänä. Tämän tasapainon ylläpitäminen lienee vaikein ongelma tyyppin suhteen.

Käyttötarkoituksen kannalta olennaisinta on, että pyreneittenpaimenkoiran rakenne kestää tuntikausien työskentelyn ravaten ja kiipeillen. Nykykoirat pääsääntöisesti täyttävät tämän tavoitteen. Koirat ovat normaalityyppisiä eikä rakenteellisia ylilyöntejä esiinny. Rotua ei ole millään tavoin jaettu käyttö- ja näyttelylinjoihin.

Pyreneittenpaimenkoiran luuston on oltava voimakas, mutta ei raskas. Rintakehän tulee olla heikohko. Ulkomuototuomareille tuntuu olevan hyvin vaikea erottaa voimakas, vaan ei raskas. Lisäksi arvosteluissa huomautetaan usein heikohkosta rintakehästä.

Raajojen rakenne ja keskinäinen tasapaino on erittäin tärkeä. Rodulla sallitaan pieni kinnerahtaus. Yleisemmin esiintyviä virheitä ovat raajojen ranskalaisuus, liian lyhyet ja pystyt lavat, polvi- ja kinnerkulmausten epäsuhta sekä etu- ja takakulmauksien keskinäinen epätasapaino. Maailmanlaajuisesti ongelmana ovat liian lyhyet, enemmän neljän kuin suorakaiteen muotoiset rungot. Jotta hyvin kulmautunut paimenkoira voisi liikkua vapautuneesti ja maataavoittavasti, sen selän tulee olla riittävän pitkä. Usein näkee koiria, joilla lyhyestä selästä, erittäin kulmautuneesta takaosasta ja heikommin kulmautuneesta olkavarresta johtuen on tapana liikkua ristiin tai hieman vinottain.

Liikkeisiin kiinnitetään sekä jalostuksessa että näyttelykehissä nykyään paljon huomiota ja hyvin liikkuvat koirat ovat selvästi lisääntyneet rodun alkuaajoista. Pyreneittenpaimenkoiralla on aivan omanlaisensa tapa ravata. Myös huonosti liikkuvia koiria näkee yhä.

Suomessa pään osalta ongelmana ovat usein liian pitkät ja kapeat kuono-osat. Rotumääritelmässäkin pään mittasuhteet ovat vaihdelleet niin, että välillä rotumääritelmä määritteli kuonon ja kallon mittasuhteet 1:2 ja tuoreimmassa määritelmässä on palattu vanhaan määritelmään 2:3. Näyttelyarvosteluissa huomautetaan varsin usein myös kapeista ja pyöreistä kalloista, mikä liittyy osaltaan koirien koon pienenemiseen. Usein hyvin pienikokoisilla koirilla on myös heikkoja kallo-osia.

Korvien tulisi olla ruusukorvat tai taittokorvat ja melko ylös kiinnittyneet, kevyet ja liikkuvat. Ranskassa astui voimaan korvien työstämiskielto toukokuussa 2004. Suomessa työstäminen on ollut kiellettyä jo rodun ensimmäisten yksilöiden tuonnin aikaan ja korvista onkin saatu jalostuksen myötä melko hyvin rotumääritelmän mukaisia. Myös hännäkannot ovat selvästi vuosien mittaan parantuneet ja harvoin enää näkee pyreneittenpaimenkoiria, joiden häntä kiertyisi rotumääritelmän vastaisesti selälle.

Silmien tulisi olla tummanruskeat, ilmeikkäät ja mantelinmuotoiset. Liian vaaleita ja avoimia silmiä esiintyy. Pigmentin tulee olla musta kirsussa, huulissa ja silmien ympärillä. Heikot, rusehtavat kirsupigmentit ovat jonkin verran yleistyneet.

Pyreneittenpaimenkoira hankitaan Suomessa yleisimmin perheenjäseneksi tai harrastuskoiraksi. Näyttelytoiminta ei ole useinkaan rodun harrastajien päätähtäin. Näyttelykäyntejä kertyi vuosina 2008-2011 seuraavasti:

Pitkäkarvainen pyreneittenpaimenkoira:

Vuosi 2008: 254 näyttelykäyntiä

Vuosi 2009: 268 näyttelykäyntiä

Vuosi 2010: 234 näyttelykäyntiä

Vuosi 2011: 164 näyttelykäyntiä

Lyhytkarvainen pyreneittenpaimenkoira

Vuosi 2008: 28 näyttelykäyntiä

Vuosi 2009: 53 näyttelykäyntiä

Vuosi 2010: 39 näyttelykäyntiä

Vuosi 2011: 52 näyttelykäyntiä

Näyttelyissä pyreneittenpaimenkoirat saavat tuomarista riippuen hyvin vaihtelevia arvioita. Monesti koirien varautuneisuus vaikuttaa myös arvosteluun laatuarvosanaa heikentäen. Toisaalta, useimmat koirat voi helpohkosti näyttelyttää valioksi asti, mikäli niillä ei ole selviä, hylkääviä virheitä. Rodussa on ollut viime vuosina useampia laadukkaita koiria, jotka on huomioitu myös ryhmäsijoituksin.

Lyhytkarvaisen pyreneittenpaimenkoiran tyyppi poikkeaa jonkin verran pitkäkarvaisesta. Se on raskarakenteisempi, kookkaampi, vähemmän kulmautunut ja neliömäisempi kuin pitkäkarvainen eivätkä myöskään liikkeet ole näin ollen yhtä maatavoittavat. Kallo ja kuono-osa ovat voimakkaammat, eikä ilme ole aivan niin kettumainen. Karvapeite on lyhyempi ja sileämpi. Pään karvoituksen tulee olla lyhyt. Viiksiä ja partaa ei saa olla. Pienetkin viikset tekevät koirasta pitkäkarvaisen rotumuunnoksen edustajan. Näyttelykehissä tyypit ovat siinä mielessä sekaisin, että lyhytkarvaisina esitetään myös paljon selvästi partaisia koiria, jotka tulisi siirtää muunnoksesta toiseen.

Koska koko saa olla 6 cm suurempi kuin pitkäkarvaisella ja muunnoksia saa yhä risteyttää keskenään, ovat suurimmat ongelmat ulkonäön suhteen varmasti näillä risteytyksillä, joilla usein menevät tyyppi ja karvapeite ristiin. Koira voi olla rakennetyypiltään lyhytkarvainen, mutta karvanlaadultaan pitkäkarvainen tai toisinpäin. Geneettisen monimuotoisuuden nimissä lyhytkarva-pitkäkarvaristeytyksiä kuitenkin suositaan aiempaa enemmän.

Lähteet: Näyttelyarvostelut, KoiraNet

Liitteet: Rotumääritelmät, pitkäkarvainen pyreneittenpaimenkoira ja lyhytkarvainen pyreneittenpaimenkoira

5. YHTEENVETO AIEMMAN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Aiemman 2007–2011 tavoiteohjelman keinot tavoitteiden saavuttamiseksi

Rotua harrastavan yhdistyksen tavoitteiden saavuttamiseksi yhdistys kannustaa kasvattajia käyttämään jalostukseen mahdollisimman tyypillisiä, rotumääritelmän mukaisia, terveitä, terveluonteisia ja tasapainoisia koiria. Tärkein keino päämäärien saavuttamisessa on yhdistyksen määrittelemä jalostusohjesääntö. Jalostustoimikunnan tärkein tehtävä on kerätä, tallentaa ja jakaa puolueetonta tietoa. Tiedon keräämistä varten on laadittu lomakkeet pentuiseurannalle, myöhemmälle pentuiseurannalle, terveystiedoille, jalostustiedustelulle, uroksen ilmoittamiselle jalostusuroslistalle, pentueen ilmoittamiselle pentuvälitykseen ja terveystietojen julkaisuluvalle.

Yhteistyön parantamiseksi yhdistyksen ja kasvattajien välillä tulee järjestää koulutus- ja keskustelupäiviä kasvattajille ja muille rodusta kiinnostuneille, kuten urosten omistajille.

Geenipohjan laajuus

Tavoitteena on geenipohjan laajentaminen mahdollisimman laajaksi tai vähintään sen säilyttäminen nykyisellä tasolla, sekä tehollisen populaatiokoon kasvattaminen. Rekisteröintimäärien suhteen ei ole tarpeellista asettaa tavoitteita, mutta niiden räjähdysmäistä kasvua tulee välttää.

Keinot

Jotta rodun perimä ei kaventuisi liikaa, yhden yksilön jälkeläisten määrä saa olla korkeintaan 10% viimeisten kahden vuoden, sekä korkeintaan 5% viimeisten viiden vuoden rekisteröinneistä rodussa. Määrä ei saa ylittyä kummallakaan tavalla laskettuna. Pentueen sukusiitosprosentin tulee olla alle 6.25. Jalostusjaosto pitää yllä listaa jalostussuosituksia täyttävistä uroksista. Lista on nähtävillä yhdistyksen verkkosivuilla, sekä vähintään kaksi kertaa vuodessa yhdistyksen julkaisussa.

Kasvattajapäivillä vuosittain pohditaan keinoja, joilla jalostukseen käytettävää materiaalia laajennettaisiin. Tutkitaan mahdollisuutta taltioida käyttämättömän materiaalin, urosten spermaa. Tämä saattaisi laajentaa geenipohjaa myöhemmin tulevaisuudessa.

Koiran terveys

Jalostukseen käytettävien koirien tulee olla terveitä ja hyväkuntoisia. Terve koira on koira, jolla ei ole sen jokapäiväistä elämää haittaavia vikoja tai sairauksia. Sillä ei myöskään ole perinnöllisiä sairauksia tai niiden oireita. Tavoitteena on, että kaikki jalostukseen käytettävät koirat olisi tutkittu lonkkien, kyynärien, polvien ja silmien osalta.

Keinot

Jalostukseen käytettävien yksilöiden tulee täyttää yhdistyksen terveysvaatimukset. (Jalostusohje liitteenä.) Yhdistys pyrkii järjestämään joukkotutkimuksia polvi- ja silmäsauroksien havaitsemiseksi. Vuosittain tehdään yhteenveto terveysvaatimusten täyttymisestä. Mikäli ne eivät toteudu on harkittava PEVISA-ohjelmaan liittymistä.

Ulkomuodolliset ominaisuudet

Tavoitteena ovat rotumääritelmän mukaiset tyypit, jolloin tulee kiinnittää huomiota erityisesti tasapainoiseen rakenteeseen. Rakenne tulisi edelleenkin säilyttää terveenä ilman minkään osa-alueen ylilyöntejä. Pyreneittenpaimenkoira on työkoira ja sen ulkomuodon tulee kuvastaa sitä. Tavoitteeksi on myös asetettava rodun säilyttäminen yhtenäisenä, ilman sen eriytymistä näyttely- ja käyttölinjoihin.

Keinot

Vähintään joka toinen vuosi pyritään järjestämään jalostustarkastus.
Mahdollisuuksien mukaan järjestetään jälkeläiskatselmus.
Joka toinen vuosi yhdistys järjestää erikoisnäyttely. Seuraava erikoisnäyttely on 2007.

Luonne ja käyttöominaisuudet

Tavoitteena on käyttää jalostukseen koiria, jotka ovat luonteeltaan mahdollisimman paljon rotumääritelmän mukaisia ottaen huomioon rodun alkuperäisen käyttötarkoituksen. Paimenkoiran tulisi edelleenkin tarvittaessa pystyä paimentamaan. Luonteen tulisi säilyä eloisana ja vilkkaana.

Keinot

Pyritään järjestämään yhdistyksen oma luonnetesti joka toinen vuosi. Näin saadaan nykyistä kattavampi kuva rodun luonteesta.

Yhteenveto toteutumisesta

Jalostustoimikunta on pyrkinyt toimimaan sille annettujen ja osittain itse asettamiensa ohjeiden mukaan edustamiensa rotujen ja jäsenistön parhaaksi. Vastoinkäymisiäkin on ollut, mutta niistä on selvitty ja toimikunta on tällä hetkellä aktiivinen ja yhteistyökykyinen. Toimikunta on kerännyt, tallentanut ja jakanut tietoa. Tiedon jakamiseen on käytetty pääsääntöisesti yhdistyksen lehteä ja nettisivuja.

Kaikki käytössä olevat lomakkeet / kyselyt on käyty läpi; toimimattomat on poistettu, tarpeelliset uudistettu ja puuttuneet on tehty. Mm. jalostusuroslista on poistettu käytöstä toimimattomana, koska sille ei ilmoitettu uroksia. Samoin pentueseurantalomakkeeseen ei saatu vastauksia ja se otettiin käytöstä pois. Myös jalostustiedustelut poistuivat käytännöstä kokonaan uusien jalostussuosituksen myötä. Jalostussuositukset uusittiin kokonaan 2009 ja sen jälkeen niitä tarkastellaan ja päivitetään joka toinen vuosi. Toimikunta tekee ehdotukset yleiskokoukselle mahdollisista muutoksista, ja jäsenistö joko hyväksyy tai hylkää ne äänestyksessä.

Terveyskyselylomake, joka aikaisemmin piti täyttää käsin ja postittaa julkaisuluvan kera, päivitettiin helposti täytettäväksi sähköiseksi versioksi ja nostettiin yhdistyksen nettisivuille. Uudistuksen myötä kaikki terveystiedot päätettiin tehdä avoimiksi kaikille eli kyselyn vastauksista koottiin tiedot nettisivuille (vanhoille). Uutta terveystietosivua ollaan nostamassa nettiin vuoden 2012 lopulla. Kokonaan uusi luonne- ja käyttäytymiskysely laadittiin myös, tämäkin sähköisenä versiona nettisivuille. Kyselystä julkaistaan vuosittain kooste. Nettisivujen tiedotusta parannettiin laatimalla jalostukselle oma sivunsa sekä nostamalla sivuille rotujen perustietopakettit, kuten rotumääritelmät ja jalostussuositukset, rodusta tehtiin myös oma pieni pdf-esite nettisivuille. Sivujen uudistuksen myötä pentuvälitys uudistettiin tietokantapohjaiseksi ja päivittämään nopeasti kuvan kera. Se osoittautui heti edeltäjäänsä suositummaksi.

Jalostustoimikunta teki ja painatti tuomarineuvotteluun / erikoiskoulutustilaisuuteen rodun rotumääritelmän tulkintoineen. Vihkonen on saanut paljon kiitosta tuomareilta.

Erillisiä koulutus- tai keskustelupäiviä ei ole järjestetty, mutta luentopäiviä on pyritty pitämään. Kesäpäivillä 2009 pidettiin luentotilaisuus, jossa luennoitsijoina toimivat Elina Haapaniemi: rotumääritelmät tulkintoineen sekä Kirsi Sainio: perinnöllisyyden perusteet ja pienen populaation ongelmat. Samana viikonloppuna järjestettiin myös jalostustarkastus, tarkastajana toimi rodut erinomaisesti tunteva Elina Haapaniemi. Jalostustarkastus on järjestetty myös aikaisempina vuosina 2006, 2007 ja 2008.

Vuosittain jalostustoimikunta on maksanut anomusten mukaan pientä korvausta tehdyistä virallisista terveystutkimuksista jäsenistölle. Tällä on pyritty saamaan entistä useampi tutkituttamaan koiransa. Vuonna 2012 terveismääräraha suunnattiin kokonaisuudessaan rodulle tehtävään DLA-monimuotoisuustestiin. Jatkossa toimikunta miettii terveysrahan suuntaamista eri projekteihin, jotta sillä olisi mahdollisimman suuri hyöty.

Jalostustoimikunnan jäsenet ovat kurssittautuneet vuosittain Kennelliiton kursseilla, jotta tiedot pysyisivät ajan tasalla. Kurssien luennoista on kirjoitettu yhdistyksen lehteen artikkeleita tiedon jakamiseksi jäsenistölle.

Geenipoolin laajuus

Geenipoolia tuskin on saatu laajennettua, mutta kiitettävästi on tehty se mitä tehtävissä on ollut. Tehollinen populaatiokoko on pysynyt melko tasaisena ja erittäin pienenä. Sukusiitosasteet tehdyillä yhdistelmillä ovat olleet toivotusti alle 6,25 %, ne ovat jopa pienentyneet jatkuvasti (vuonna 2011 keskimääräinen sukusiitosaste oli 1 %). Uroksia ja narttuja on käytetty lähes sama määrä jalostukseen, lukumäärä on tosin pieni. Sen sijaan pieniä piikkejä jälkeläismäärien ylityksissä on ollut parilla yksilöillä. Urosten sperman talteenottoon tai tuontispermaan ei ole katsottu olevan tarvetta. Kasvattajat ovat käyneet mieluummin ulkomailla astuttamassa tai tuoneet lainauroksia Suomeen.

Koiran terveys

Tavoitteisiin tutkimustulosten perusteella on päästy. Pääsääntöisesti kaikki jalostukseen käytettävät pyreneittenpaimenkoirat on virallisesti terveystutkittu lonkkien, kyynärien, polvien ja silmien osalta. Jalostustoimikunta olisi halunnut muuttaa jalostussuosituksia siten, että lonkkien osalta olisi suositeltavaa käyttää vain A-, B- tai C-lonkkaista koiraa jalostukseen, mutta enemmistö vuosikokouksessa halusi säilyttää suosituksissa myös D-lonkkaiset koirat.

Ulkomuodolliset ominaisuudet

Ulkomuodon osalta tavoitteet ovat pitäneet varsin hyvin. Rakenteet ovat hyviä, ehkä jopa parempia kuin aikaisemmin, eikä mitään ylilyönnejä ole ilmennyt. Hyvin liikkuvat koirat ovat selvästi lisääntyneet alkuaajoista. Tosin näyttelykehissä ovat lisääntyneet takaosan turkiltaan rastoittuneet koirat, jota voidaan pitää jonkinasteisena muoti-ilmiönä aikaisempaan verrattuna. Mitään eriytymistä näyttely- ja käyttölinjoihin ei ole tapahtunut, eikä todennäköisesti tapahdukaan näin pienellä kannalla.

Jalostustarkastuksia on pidetty vuosina 2006, 2007, 2008 ja 2009. Hiljaiselon jälkeen ne ovat taas suunnitelmissa. Sen sijaan jälkeläiskatselmusta ei olla järjestetty. Erikoisnäyttely on järjestetty ja järjestetään joka toinen vuosi.

Luonne ja käyttöominaisuudet

Varmastikin suurin osa jalostukseen käytetyistä paimenista on ollut eloisia ja vilkkaita, siitä tuskin on epäilystä. Sen sijaan rotumääritelmän mukainen luonne on melko laaja käsite mitattavaksi ja paimennusta ei erikseen ole testattu jalostukseen käytetyiltä koirilta.

Luonnetestejä on järjestetty vuosina 2006, 2008 ja 2011 ja niiden ansiosta pyreneittenpaimenkoiria on saatu testattua enemmän kuin ilman testien järjestämistä olisi testattu. Tältä osin tavoite on täytetty ja kattavampi kuva rodun luonteesta on alkanut muodostua. Nyt testattuja koiria on yhteensä 70 (60 pitkäkarvaista ja 10 lyhytkarvaista), mutta vieläkin tarvitaan enemmän koiria testattavaksi, varsinkin jalostukseen käytettäviä yksilöitä.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Pyreneittenpaimenkoiraa käytetään edelleen jonkin verran rodun kotimaassa paimennukseen, niin tiloilla työkoirana kuin kilpailuissa harrastuskoirana. Pääasiassa rotu on kuitenkin harrastuskoira ja seurakoira. Suomessa suurin osa rodun harrastajista kilpailee agilityssä ja näyttelyissä. Valtaosa koirista viettää kotikoiran elämää.

Pyreneittenpaimenkoira halutaan edelleen säilyttää luonteeltaan toimivana, vilkkaana ja rakenteeltaan terveenä rotuna, joka edelleen tarvittaessa pystyisi toimimaan paimenkoirana. Sille tulisi pystyä takaamaan riittävä populaatio, jotta rotu voidaan yleensä säilyttää.

Luonteen tulisi säilyä rotumääritelmän mukaisena, mutta silti yhteiskuntakelpoisena ja yhteistyökykyisenä. Koirilla tulee olla riittävästi toimintakykyä suoriutuakseen harrastuskoiralle asetettavista tehtävistä.

Ulkomuodoltaan rotu on aina ollut hyvin vaihteleva, kahta samannäköistä pyreneittenpaimenkoiraa ei ole. Siitä huolimatta pyreneittenpaimenkoirien tulee näyttää rotunsa edustajilta, rodun tulee säilyttää tyyppinsä ja rakenteensa erikoispiirteet.

Toivottavaa on, että jalostukseen käytettäisiin terveitä, hyväluonteisia ja rodunomaisia yksilöitä laajasti geenipoolia vaalien.

Pyreneittenpaimenkoiran terveystilanne on vielä kokonaisuutena hyvä ja terveystutkimuksia tehdään aktiivisesti ja kattavasti. Lonkkanivelen kasvuhäiriön suhteen rodun tilanne on kohtuullinen vaikka yksilötasolla onkin kyse vakavasta sairaudesta. Kuvaustuloksista vakavimpien asteiden (D ja E) osuus on kuitenkin laskenut noin 10 % 2000-luvulla. Polvien ja kyynärien suhteen tilanne on erinomainen. Lonkkien suhteen on parantamisen varaa vaikka terveempään suuntaan ollaankin menossa. Silmätauteista huolestuttavin on kaihi, jota onneksi ei suurissa määrin ole tullut esiin. Silmäpeilauksia on tärkeää jatkaa, jotta pysytään ajan tasalla sairauden tilanteesta.

Muiden rotua mahdollisesti uhkaavien sairauksien tilasta saadaan tietoa pääasiassa terveystutkimusten kautta.

Säilytettävät hyvät puolet ja parannettavat ominaisuudet

Jalostuspohja

Tulevaisuudessa on entistäkin tarkemmin huolehdittava rodun perinnöllisestä monimuotoisuudesta valikoimalla jalostukseen mahdollisimman monia jalostuskelpoisia yksilöitä. Erisukuisten koirien tuonti ja jalostuskäyttö on kannustettavaa.

Luonne

Rohkea ja neuvokas pieni koira, aloitekykyinen ja täysin isännälleen omistautunut. Se on omapäinen, älykäs ja eloisa sekä usein varautunut vieraita kohtaan. Näin määrittelee rotumääritelmä pyreneittenpaimenkoiran luonnetta ja käyttäytymistä. Sen mukaan rodulla tulisi olla toimintakykyä (rohkeutta), temperamenttia, miellyttämishalua ja paimenkoirana sen tulisi olla myös helposti koulutettavissa.

Pyreneittenpaimenkoira on edelleen erittäin älykäs, eloisa, itsenäinen, joskus itsepäinen, kuitenkin yhteistyökykyinen sekä hyvin koulutettavissa. Näistä ominaisuuksista toimintakyky kaipaa eniten parantamista, rotu ei ole yleisesti ottaen kovin rohkea. Joskus myös liian vilkkauden mukanaan tuoma keskittymiskyvyn puute haittaa harrastuskoirilla. On myös oltava tarkkana paimenen varautuneisuuden suhteen, sitä ei saa sekoittaa arkuuteen, joka ei ole suotavaa.

Luonnetestitulosten perusteella on jatkossa syytä seurata rodun hermorakenteita ja ääniarkuutta.

Terveys

Terveyden suhteen tavoitteena on pitää tutkimusaktiivisuus vähintään yhtä hyvänä kuin nyt eli kannustaa ja suosittaa edelleen tutkimaan varsinkin jalostukseen käytettävät pyreneittenpaimenkoirat luuston (lonkat, polvet ja kyynärät) ja silmien osalta. Erittäin tärkeää on myös saada tutkimustietoa muistakin kuin jalostukseen käytettävistä yksilöistä. Terveystutkimus kehitetään edelleen ja kannustetaan ihmisiä täyttämään kyselyn koirastaan ja päivittämään sitä jos tulee muutoksia koiran terveydessä. Terveystutkimuksen tulokset julkaistaan vuosittain yhdistyksen internet-sivuilla.

Ulkomuoto ja lisääntyminen

Ulkomuodon osalta jalostuksessa on pyrittävä säilyttämään rotu nykyisenkaltaisena terverakenteisena ja tasapainoisena paimenkoirana ilman liioiteltuja piirteitä. Kasvattajien toivotaan kiinnittävän huomiota runkojen pituuteen ja koon pienenemiseen, mutta muutoin ulkonäköön liittyvät jalostukselliset "ongelmat" ovat lähinnä vähempiarvoisia yksityiskohtia.

Pyreneittenpaimenkoirilla on erittäin vähän lisääntymiseen liittyviä ongelmia, mutta tilannetta tulee jatkossakin seurata. Rodun perimän kapeus saattaa olla synnä suvunjatkamisvietin heikkenemiseen, jota on joillakin uroksilla havaittavissa. Tähän voidaan vaikuttaa vain pitkällä tähtäimellä huolehtimalla mahdollisuuksien mukaan monimuotoisuudesta ja valitsemalla jalostukseen uroksia, jotka astuvat luontaisesti ja halukkaasti.

5 vuoden tavoitteet

Tavoitteena on jalostaa rotumääritelmän mukaisia terveitä ja hyväluonteisia koiria, ja pyrkiä ennaltaehkäisemään sellaisten periytyvien vikojen ja sairauksien leviämistä, jotka alentavat koiran elinkykyä tai aiheuttavat sen elämän laadun alenemisen. Koirien luonteen, rakenteen ja terveyden on oltava sellaiset,

että koirat pystyvät toimimaan monipuolisina harrastuskoirina ja seuralaisina. Rotujärjestön tavoitteena on vaikuttaa kasvattajiin ja heidän tekemiinsä jalostusvalintoihin, jotta rotu pysyisi elinvoimaisena.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Suomen Pyreneläiset ry:n yleiskokouksen hyväksymät jalostussuositukset (24.11.2013) ovat seuraavat: Suositusten tulee täyttyä astutushetkellä.

Kasvattajan tulee olla sekä Suomen Kennelliiton että Suomen Pyreneläiset ry:n jäsen ja hänen tulee käyttää kaikissa sopimuksissa Suomen Kennelliiton lomakkeita. Jalostukseen suositellaan käytettäväksi terveitä koiria, jotka ovat rotumääritelmän mukaisia luonteeltaan ja ulkonäöltään ilman turhaa liioittelua.

1. Lonkat: Jalostukseen käytettävien pyreneittenpaimenkoirien tulee olla virallisesti lonkkakuvattuja. Jalostukseen käytettävän koiran lonkkatutkimuksen tulos voi olla korkeintaan D. D-lonkkaisen koiran jalostuskäyttöä tulee tarkoin harkita ja toisen osapuolen tulee olla lonkkakuvattu tuloksella A tai B.

2. Kyynärät: Jalostukseen käytettävien pyreneittenpaimenkoirien tulee olla virallisesti kyynärtutkittuja. Jalostukseen käytettävän koiran kyynärtutkimuksen tulos saa olla korkeintaan 1/1. Tällöin toisen osapuolen tulee olla kyynäriltään terve.

3. Polvet: Jalostukseen käytettävien pyreneittenpaimenkoirien tulee olla virallisesti polvitutkittuja. Jos koira on täyttänyt kolme vuotta ja se on polvitarkastettu alle kolmevuotiaana, se tulee polvitarkastaa uudelleen, minkä jälkeen tulos on lopullinen. Jalostukseen käytettävän koiran polvitutkimuksen tulos saa olla korkeintaan 1/1. Tällöin toisen osapuolen tulee olla polviltaan terve.

4. Silmät: Jalostukseen käytettävien pyreneittenpaimenkoirien tulee olla virallisesti silmäpeilattuja. Silmäpeilaus ei saa olla yhtä vuotta vanhempi astutushetkellä eikä sen tule osoittaa perinnöllisen sairauden merkkejä. 1.1.2012 jälkeen Suomessa syntyneet, jalostukseen käytettävät koirat tulee olla myös pentupeilattu ennen 10 viikon ikää.

Perinnöllisiksi silmä sairauksiksi luokitellaan katarakta milloin se ei ole todistettavasti seurausta traumasta, PRA, linssiluksaatio, CEA:n coloboma- ja ablaatioasteet, PHTVL/PHPV asteet 3-6 sekä RD:n asteet 2 ja 3 (GRD ja TRD). Myös autoimmuuniperäinen Keratoconjunctivis Sicca katsotaan jalostuksesta poissulkeväksi viaksi.

Koiria, joilla on muu silmä löydös, voidaan käyttää harkiten jalostukseen. Käytettäessä jalostukseen koira, jolla on lieväksi määritelty silmä sairaus, tulee toisen osapuolen olla kyseisen vian suhteen silmiltään terve.

5. Ikävaatimukset: Jalostukseen käytettävien pyreneittenpaimenkoirien tulee olla vähintään 24 kuukauden ikäisiä. Nartun tulee olla alle 8-vuotias, pentueiden välin tulee olla vähintään 10 kk ja nartulle hyväksytään enintään 5 pentuetta.

6. Sairaudet: Rodussa todetut sairaudet tulee huomioida jalostuksessa siten, että pyritään estämään niiden lisääntyminen. Mahdollisesti perinnöllistä sairautta mm. epilepsia, autoimmuunisairauksia ja sydänsairauksia sairastavia koiria ei tule käyttää jalostukseen.

Jalostukseen käytettävästä pyreneittenpaimenkoirasta tulee täyttää yhdistyksen terveystarkastus ennen astutusta (poikkeuksena ulkomaalaiset urokset).

7. Läheinen sukusiitos: Pentueen sukusiitosasteen tulee olla alle 6,25 % laskettuna 5:llä sukupolvella.

8. Matador-jalostuksen vastustaminen: Jotta rodun perimä ei kaventuisi liikaa, yhden yksilön jälkeläisten määrä tulisi olla korkeintaan 10 % viimeisten 2 vuoden tai korkeintaan 5 % viimeisten 4 vuoden rekisteröinneistä rodussa. Koiran jalostuskäyttöä tulee harkita tarkoin, mikäli sen jälkeläismäärä on jo ylittänyt tai suunnitellun pentueen jälkeen todennäköisesti ylittäisi yllä mainitut rajat.

9. Tulokset: Jalostukseen käytettävällä pyreneittenpaimenkoiralla tulee olla vähintään 12 kk iässä saavutettu näyttelytulos, joka on vähintään H (hyvä). Hyväksytyt tai ehdoin hyväksytyt jalostustarkastus korvaa näyttelytuloksen. Jalostukseen käytettäville pyreneittenpaimenkoirille toivottaisiin suoritettavan jalostustarkastus ja luonnetesti tai luonnekuvaus. Nämä eivät kuitenkaan ole suositusten ehtoina. Ääniarkuus on huomioitava jalostuksessa.

Yleistä: Jalostustoimikunta vastaa jalostustiedusteluihin, mutta ei suosittele tai hylkää yhdistelmiä, vaan toimii ohjaavassa ja neuvovassa mielessä yhteistyössä kasvattajien kanssa. Toimikunta haluaa painottaa, että vastuu rodun kehityksestä on niin kasvattajilla kuin urosten omistajilla. Tavoitteena tulee olla laadun parantaminen eikä määrän lisääminen.

Pentuvälitys: Suomen Pyreneläiset ry:n jäsenten kaikki SKL:n koirarekisteriohjeen perusteella rekisteröintikelpoiset pentueet voi ilmoittaa yhdistyksen pentuvälitykseen. Kasvattaja ilmoittaa yhdistelmän tiedot kirjallisesti tai sähköpostilla jalostustoimikunnalle ja pentuvälittäjälle. Yhdistys julkaisee www-sivuilla myös kasvattajien ilmoittamat suunnitellut ja astutetut yhdistelmät. Pentue on välityksessä kaksi kuukautta, ellei kasvattaja ilmoita jatkosta. Jalostussuositukset täyttävät yhdistelmät saavat maininnan ”yhdistelmä täyttää jalostussuositukset”. Mikäli yhdistelmä ei täytä kaikilta osin jalostussuosituksia, pentueen tiedoissa mainitaan suositukseen liittyvät puutteet. Myös ulkomaalaiset jäsenkasvattajat voivat ilmoittaa pentueensa pentuvälitykseen.

Suomen Pyreneläiset ry toivoo lämpimästi, että kasvattajat maksaisivat pennunostajiensa ensimmäisen vuoden jäsenmaksun yhdistyksessämme.

Jalostussuositukset ovat voimassa kaksi vuotta kerrallaan. Kahden vuoden välein tarkastetaan onko rodussa ilmennyt terveydellistä ongelmaa, jonka vuoksi jalostussuosituksia täytyy muuttaa.

Tiedoksi Kennelliiton rotukohtaiset erityisehdot:

- SKL:n kieltämät yhdistelmät ovat merle-merle väriyhdistelmä sekä töpö-töpö (T-box-mutaatio) häntäyhdistelmät.
- Lyhyt -ja pitkäkarvaisen pyreneittenpaimenkoiran risteytykset ovat sallittuja ilman erillislupaa.

Jalostussuositukset ovat voimassa kaksi vuotta kerrallaan. Kahden vuoden välein tarkastetaan onko rodussa ilmennyt terveydellistä ongelmaa, jonka vuoksi jalostussuosituksia täytyy muuttaa.

Vuonna 2013 yhdelle yksilölle suositeltu jälkeläismäärä, kummatkin karvanlaadut huomioituna, oli korkeintaan kahdeksan (8) jälkeläistä perustuen kohdan 8 määrittelemiin osuuksiin rodun rekisteröinneistä. Vuodelle 2014 jälkeläissuositus on enimmillään seitsemän (7) jälkeläistä.

Suomen Kennelliitto rajoittaa pentujen rekisteröintiä seuraavasti:

- Mikäli pentueen vanhemmilla on Kennelliiton tietyissä virallisissa terveystutkimuksissa steikon huonoin tulos, voidaan pennut rekisteröidä vain EJ-rekisteriin. Nämä tutkimukset ovat lonkka- ja kyynärnivelpokuvaus, polvilumpiotutkimus sekä spondyloosokuvaus.
- Liian läheistä sukua keskenään olevien vanhempien jälkeläiset voidaan rekisteröidä vain EJ-rekisteriin (isä/emä yhdistettynä jälkeläiseen tai täyssisarukset yhdistetty keskenään, tällöin pentujen sukusiitosasteen on aina vähintään 25 %).
- Kahta merleväristä koiraa ei saa parittaa keskenään
- Kahta töpöhäntäistä (T-box-mutaation aiheuttama töpöhäntä) ei saa parittaa keskenään.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Rodun terveydentilaa seurataan jalostustoimikunnan laatimien terveys- ja käyttäytymiskyselyiden pohjalta. Terveyskysely päivitettiin ja muutettiin sähköiseksi 2010 ja se nostettiin yhdistyksen nettisivuille tammikuussa 2012. Terveyskyselyjen vastaukset julkaistaan yhdistyksen nettisivuilla vuosittain. Myös JTO:n uusien alueiden pohjalta laadittiin kysely, jossa kartoitetaan rodun luonnetta ja käytöstä sekä käyttöominaisuuksia. Näistä vastauksista tehdään kooste, joka julkaistaan vuosittain. Virallisia terveystutkimuksia seurataan ja niistä julkaistaan yhteenveto vuosittain. Samoin jalostussuositusten täyttyvyyttä seurataan ja harkitaan jalostussuositusten päivitystarvetta.

DLA-monimuotoisuustestin tulosten pohjalta tehdään lisäsuunnitelmia rodun tulevaisuudesta.

- Jalostustoimikunta seuraa rodun luonnetesti- ja MH-luonnekuvaustuloksia sekä jakaa tietoa tuloksista rodun harrastajille ja kasvattajille. Yhdistys järjestää myös oman luonnetestin saadakseen paremmin edustamiensa rodun edustajia osallistumaan testiin.

- Rodun terveystilannetta seurataan kyselyjen, omistajilta ja kasvattajilta kerättävän tiedon sekä terveystutkimustulosten valossa. PEVISA-ohjelmaan liittymistä harkitaan tilannekohtaisesti.

- Rodun ulkonäköön liittyvää kehitystä seurataan näyttelyarvostelujen valossa ja jalostustoimikunta neuvoo aloittelevia kasvattajia tarvittaessa. Myös lisääntymiskäyttäytymistä seurataan ja harkinnassa on erillisen kasvattajakyselyn tekeminen.

Rotujärjestöllä on jalostustoimikunta, joka kerää ja jakaa tietoa rodusta. Jalostustoimikunta toivoo kasvattajien apua ja yhteistyötä mahdollisimman kattavien tietojen kokoamisessa. Yhdistys kurssittaa toimihenkilöitä tarpeen mukaan. Jalostustoimikunnan toimintaperiaatteet on hyväksytty Suomen Pyreneläiset ry:n vuosikokouksessa 21.3.2009. Toimintaperiaatteet liitteenä.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Rodun suurin uhka on kannan pienuus maailmanlaajuisesti. Valinnanvaraa jalostusyksilöitten suhteen ei ole tarpeeksi, joten kompromisseja joudutaan tekemään. Kun kanta on pieni, joudutaan käyttämään ulkomaalaisia koiria, joiden taustasta ei aina ole tarpeeksi tietoa saatavilla. Terveystutkimuksia ei myöskään tehdä niin laajamittaisesti muissa maissa kuin Suomessa. Näistä syistä erilaisten perinnöllisten sairauksien määrä uhkaa lisääntyä. Jos jokin perinnöllinen sairaus pääsee leviämään laajalla rintamalla, voi se olla lukumääräisesti pienelle rodulle tuhoisaa.

Onneksi pyreneittenpaimenkoiran terveystilanne on vielä hyvä. Suomessa kiitettävä aktiivisuus terveystutkimuksissa auttaa pysymään tilanteen tasalla ja kartuttamaan taustatietoa mahdollisten yllättävien sairauslöytöjen varalle. Geenitutkimusten piiriin kuulumisen, niiden kehittyminen ja DLA-kartoitukseen osallistuminen voivat tulevaisuudessa tuoda apua tilanteeseen. Roturisteytys on myös vielä käyttämätön keino ja jo rodun nykytilanteen takia suositeltava toimenpide. Yleinen ilmapiiri tosin vielä kaipaa muuttumista, jotta roturisteytyksiin ryhdyttäisiin. Kynnys niihin on todella suuri ja toteutus vaatisi yhteistyötä kasvattajien ja yhdistysten kesken. Toivottavasti roturisteytyksiin tartutaan, ennen kuin on liian myöhäistä.

Terveystutkimuksiin kannustaminen, tiedon jako ja yhteistyön parantaminen kasvattajien kesken auttaa saamaan terveystilanteen pysymään aisoissa. Terveystietojen jako eri maiden kesken voisi innostaa muitakin maita laajentamaan tutkimuksiaan.

Myös luonteet kaipaavat jatkuvaa seurantaa, jotta jalostuksessa voidaan huomioida muun muassa hermorakenteen riittävyys. Ulkonäöllisesti rodulla ei ole suuria uhkia. Risteytykset lyhyt- ja pitkäkarvaisten kesken voidaan nähdä uhkana rotutyypille, sillä osa syntyvistä pennuista sijoittuu tyyppien rajamaille, mutta samalla tämä on mahdollisuus, jolla voidaan osaltaan pitää yllä rodun monimuotoisuutta.

VAHVUUDET:

- Sukusiitosaste pysynyt alhaisena
- Rotukirja edelleen avoin Ranskassa
- Paljon jalostukseen käyttämättömiä yksilöitä

UHAT JA HEIKKOUEDET:

- Joitain linjoja jäänyt käyttämättä
- Geenipohja pienenee entisestään

- Ulkomaisten koirien terveydestä ei ole tarjolla luotettavaa tietoa

TAVOITTEET JA MAHDOLLISUUDET:

- Perehtyminen pienen populaation jalostussuunnitelmaan
- Erilinjaisten koirien tuonti
- Useampien koirien jalostuskäyttö
- Tehollisen populaatiokoon kasvattaminen
- Spermapankki
- Koirien tuonti
- Rotumuunnosten väliset risteytykset

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

TEHDYT TOIMENPITEET VUONNA 2012

- Uusi jalostustoimikunta aloitti työnsä alkuvuodesta
- Sähköinen terveystutkimus otettiin käyttöön
- Sähköinen luonne- ja käyttäytymiskysely otettiin käyttöön
- Päivitetty Jalostussuositus astui voimaan
- Jalostussuosituksen täyttyvyydestä julkaistaan seuranta
- Virallisista terveystutkimuksista julkaistaan yhteenveto
- Luonne- ja käyttäytymiskyselyn kooste julkaistaan yhdistyksen nettisivuilla
- Terveystutkimuksen vastaukset julkaistaan yhdistyksen nettisivuilla
- Toteutettiin DLA-monimuotoisuustesti sekä verinäytteenotto geenitutkimuksia varten
- Uusi JTO pyreneittenpaimenkoirille

TOIMINTASUUNNITELMA VUOSILLE 2013-2017

2013

- Terveystutkimuksen vastaukset julkaistaan yhdistyksen nettisivuilla
- Luonne- ja käyttäytymiskyselyn kooste julkaistaan yhdistyksen nettisivuilla
- Virallisista terveystutkimuksista julkaistaan yhteenveto
- Jalostussuosituksen täyttyvyydestä julkaistaan seuranta
- Päivitetään tarvittaessa jalostussuosituksia
- Järjestetään silmä- ja polvitarkastus, sekä verinäytteenotto geenitutkimuksia varten
- Yhdistyksen erikoisnäyttely
- DLA-monimuotoisuustestin tulosten läpikäynti, julkaisu ja jatkotoimenpiteet

2014

- Terveystutkimuksen vastaukset julkaistaan yhdistyksen nettisivuilla
- Luonne- ja käyttäytymiskyselyn kooste julkaistaan yhdistyksen nettisivuilla
- Virallisista terveystutkimuksista julkaistaan yhteenveto
- Jalostussuosituksen täyttyvyydestä julkaistaan seuranta
- Järjestetään jalostustarkastus ja ajankohtainen luento
- Järjestetään luonnetesti

2015

- Terveystutkimuksen vastaukset julkaistaan yhdistyksen nettisivuilla
- Luonne- ja käyttäytymiskyselyn kooste julkaistaan yhdistyksen nettisivuilla
- Virallisista terveystutkimuksista julkaistaan yhteenveto
- Jalostussuosituksen täyttyvyydestä julkaistaan seuranta
- Päivitetään tarvittaessa jalostussuosituksia
- Järjestetään silmä- ja polvitarkastus, sekä verinäytteenotto geenitutkimuksia varten (Koirangeenit)
- Yhdistyksen erikoisnäyttely

2016

- Terveystutkimuksen vastaukset julkaistaan yhdistyksen nettisivuilla
- Luonne- ja käyttäytymiskyselyn kooste julkaistaan yhdistyksen nettisivuilla
- Virallisista terveystutkimuksista julkaistaan yhteenveto
- Jalostussuosituksen täyttyvyydestä julkaistaan seuranta

- Järjestetään jalostustarkastus ja ajankohtainen luento
- Järjestetään luonnetesti

2017

- Terveyskyselyn vastaukset julkaistaan yhdistyksen nettisivuilla
- Luonne- ja käyttäytymiskyselyn kooste julkaistaan yhdistyksen nettisivuilla
- Virallisista terveystutkimuksista julkaistaan yhteenveto
- Jalostussuosituksen täyttyvyydestä julkaistaan seuranta
- Järjestetään silmä- ja polvitarkastus, sekä verinäytteenotto geenitutkimuksia varten (koirangeenit)
- Yhdistyksen erikoisnäyttely
- Uusitaan rodun JTO

7. LÄHTEET

Suomen Pyreneläisten luonne- ja käyttäytymiskysely
 Suomen Pyreneläisten terveystutkimukset
 Suomen Pyreneläisten jalostussuosituksien
 KoiraNet -jalostustietojärjestelmä
 Palveluskoirat-lehdet
 SKK Hunddata
 Koiranäyttelyarvostelut
 Suomen Kennelliiton internet-sivujen artikkelit
 Silmätautiokuvaus (makroblepharon):
http://www.apexvet.fi/webclinic/luomien_virheasennot.html
 The Pyrenean Sheepdog Club of Great Britain
 Réunion des Amateurs de Chiens Pyrénéens (Ranska)
 Club Berger des Pyrénées (Saksa)
 Club Berger des Pyrénées (Ruotsi)

8. LIITTEET

Luonne- ja käyttäytymiskyselyn kooste
 Luonnetestin arvostelutaulukko
 Luonnetestitulosten yhteenveto
 Rotumääritelmät: pitkäkarvainen pyreneittenpaimenkoira ja lyhytkarvainen pyreneittenpaimenkoira
 Suomen Pyreneläisten jalostussuosituksien pyreneittenpaimenkoirille
 Jalostustoimikunnan toimintaperiaatteet